معلومات مجملهٔ زراعیه

اثر

جلال

مکاتب رشدیه مدیری

قصبات مکاتب ابتدائیه‌سنك اوچنجی وقرا مکاتب ابتدائیه‌سنك
ایکنجی سنه‌لرنده تدریسی معارف عمومیه نظارت جلیله‌سنجه
تنسیب اولنمشدر .

نظارت مشار الیهانك ۳۹۰ نومرو و ۳۰ ایلول سنه ۳۱۵
تاریخلی رخصتنامه‌سیله طبع اولنمشدر .

دار الخلافة العلیة

مطبعهٔ عامره

۱۳۱۷

معلومات مجملهٔ زراعیه

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

چوجقلر !...

اوزرنده یشادیغمز طوپراق بزم ایچون یالکز بر مسکندن عبارت دکلدر. ییه‌جك ایچه‌جك، کبی محتاج اولدیغمز شیلردخی طوپراقدن چیقار.

ارض، مخلوقاتك هرنوع احتیاجنی تأمین ایدن توکنمز بر برخزینه‌در، هرخزینه‌نك برانختاری اوله‌یغی کبی خزینهٔ ارضك انختاری‌ده سعی وغیرتدر. انسان چالیشیر ایسه محتاج اولدیغی هر شیئی الده ایدر. یالکز بوغیرتمزی الك زیاده استفاده‌منی موجب اوله‌جق اصول وقاعده‌لره توفیق ایتمکلکمز لازمدر. دائما کوردیکمز، اسکیدنبری بیلدیکمز طرزده چالیشیر ایسه‌ك استفاده‌مز آزاولور. محتاج اولدیغمز شیلری تماماً حاصل ایدمیه‌رك برچوق شیلردن محروم قالیرز. مثلا شمدی‌یه قدر هر سنه بش نهایت آلتی کیله

بغدای آلنان برترلادن سزه سویلیه جکم بعض اصوللره رعایت ایتمك شرطیله اون کیله، اون ایکی کیله محصول المق ممکندر .

شو حالده حاصلاتکزی و بناءً علیه وارداتکزی ایکی قات ایتمك کندی الکزده دیمکدر .

اولدن الکزه هر آی یوز غروش کچیور ایسه شمدی ایکی یوز غروش و بلکه دها زیاده کچه جك. شمدی یه قدر بیلده ایکی ایاق قابی آله بیلدیککز حالده بعدما درت دانه آله جقسکز. اوللری یالکز شکر بایراملرنده یکی پوتور، یکی نیم تن، یکی فس کیدیککز حالده شمدنصکره قربان بایراملرنده دخی یکی البسه کیه جکسکز. بوفنا برشیمی؟... البته دکل. شبهه سز بونی سزده ارزو ایدرسکز . اویله ایسه سوزلریمی دیکله یکز :

١

طوپراق نه در؟

چوجقلر ! ...

هر کون اوغراشدیغمز طوپراغك نصل حاصل اولدیغی، نه دن مرکب اولدیغی، ایچنده نه لر بولندیغی بیلورمیسکز ؟ ..

بیلمز سه کز بن سزه آکلاته یم: طوپراق چوریمش، اوفالوب طاغلمش طاش پارچه لرندن بشقه برشی دکلدر.

طاشلر بربرینه بکزه مزلر ؛ بعضیسی، سرت بعضیسی دها یومشاق، بعضیسی سیاه، بعضیسی بیاض، بونك کبی طوپراقلرده بربرینه بکزه مز. بعضیسی سرت اولور، سورلمك ایستنلدیکی وقت صبان

پك زورلقله يورور بر قسمی‌ده يوشاق اولور يعنی قولايلقله ايشلنه‌بيلور . سرت طوپراقلره (بالچيقلی اراضی) ، يوشاق طوپراقلره‌ده (قوملی اراضی) ديرلر .

ايشته طوپراغك اساسی بالچيقله قومدن عبارتدر . روزكار طوپراغی بريردن قالديروب بشقه يره صاوورديغندن ، ياغمورلر ، سيللر سببيله يوكسك يرلرده‌كی طوپراقلر آلچق محللره اينديكندن قوم ايله بالچيق بربرينه قاريشمشدر .

قوم وبالچيقدن بشقه طوپراقده چوريمش اوتلرده واردر . اكديكمز بغدای وسائره‌نك كوكلری طوپراقده قاليور . كندی كندينه بيتن بعض فائده‌سز اوتلرده ينه طوپراقده قاليور . بونلر برمدت صكره چوريه‌رك طوپراغه قاريشور . بوكاده (تراب عضوی) تسميه اولنور .

طوپراقده بونلردن بشقه (كيرچ) .(فوسفور) .(دمير) وسائر برچوق معدنلر موجوددركه بونلرك جمله‌سی نباتاتك نشوونماسنه يعنی بيومسنه خدمت ايدرلر . جمله سنك فائده‌سی واردر .

٢

بر اوت نصل بيور ؟..

ترلايه آتديغمز بر بغدای دانه‌سی برمدت صكره بيويوب بشاق باغليور . بره مقابل برچوق بغدای حاصل ايديور . مجبابر دانه‌دن

نصل اولیورده بو صورتله قوجه‌مان بر صاپ، بر قاچ بشاق حاصل اولیور ؟

یره آتیلان دانه رطوبتك یعنی نملیلکك تأثیریله بر مدت صکره چیملنیور. آشاغی طوغری کوك، یوقاری طوغری صاپ صالار. نباتك الك اینجه کوکاری کوچك سوئکرلرله نهایت بولمشدر. بو سوئکرلر طوپراقده بولنان رطوبتی جذب ایدر، عادتا امر. نباتك محتاج اولدیغی مواد صوده محلول اوله‌جغندن بو سایه‌ده امیلن صو ایله برابر غداده النور بو جهتله نباتك نماسی ایچون لازمکلن شرطلرك الك اهمیتلیسی صودر. صو اولمازایسه نبات انتاش ایده‌مز. یعنی چیملنه‌مز، بیویه‌مز بعض تخملری اکه‌دن اول ایصلاتیرلر. بو یله یاپمق نباتك چیملنه‌سنی قولایلشدیرمق ایچوندر.

یاغمورسز سنه‌لرده مزروعات بیویه‌میه‌رك بودور قالور. بعض سنه‌لر تمامیله قاورولور. بوده طوپراقده رطوبتك بولنمامسندن نشأت ایدر.

نباتك نماسی ایچون صودن بشقه حرارت یعنی صیجاقلق وضیا یعنی آیدینلقده لازمدر. تخملر نوعنه کوره معین بر درجهٔ حرارتده چیملنیور. حرارت دها آز اولور ایسه انتاش ایده‌مز یعنی چیملنه‌مز. بونك ایچون بعض تخملر مارتده، بر طاقی نیسانده، بر قسمی مایسده اکیلور. چیملنن تخملرك بیوسی ایچون دخی حرارت لازمدر. حرارت آز اولور ایسه نبات بیومکدن قالور. بعضاً دونه‌رق محو اولور. بعض سنه‌لر بر طاقم محصولاتك کمالە ایرمه‌مه‌سی

بوسببدن نشأت ایدر . نباتات بیویوب کاله ایرمك ایچون حرارتدن بشقه ضیایه یعنی کونشك آیدینلغنده محتاجدر. کونش آیدینلغی اولمیان یرلرده اوتلر بیومز. یاخود رنکسز وجیلیز قالور.

٣

طوپراغك حاضرلانمه‌سی

نباتاتك کاله ایرمسی ایچون رطوبت، ضیا وحرارته لزوم اولدیغنی اوکرندك . شوحالده اکیله‌جك ترلالری رطوبت، ضیا وحرارتدن ممکن اولدیغی قدر زیاده استفاده ایده‌جك صورتده حاضرلامق لازم اولدیغی کندیلکندن آکلاشیلور. قیشین یاغمور وقار صولرینك آقوب کیتمه‌رك طوپراغك درونه چکمسی ایچون اراضی‌یی صوك بهارده سورملیدر . حرارتك ایچه چکمه‌سی ایچون طوپراغی ایچلتوب کوشتملیدر .

آلت طبقه بولنان طوپراقلرك ضیادن استفاده‌سی ایچون اراضی‌یی بیوك پوللقلر ایله درین سوره‌رك آشاغیده‌کی طوپراغی یوقاری‌یه چیقارملیدر. یازمحصولی اکیله‌جك ترلالری‌بیله صوك بهارده سوروب قیشین حالیله براقلیدر. بوحالده صوبیوك طوپراق پارچه‌لرینك درونه کیره‌ر. صوحبه‌لری قیشین دونه‌رق اولریمزده دستیلرك قیریلسی کبی طوپراغی طاغیدوب اوفالتیر . بوسایه‌ده چفتچینك کوره‌جکی ایشك برقسمنی برودت ایفا ایدر .

اراضی اکلمدن اول طوپراغی ایچه اوفالتوب کوشتملی هردرلو مضر اوتلر محو ایدلملیدر .

صبانه . — طوپراغی دویروب آلتنی اوستنه چویرمیدر. اول امرده بو صورتله آلت طبقه‌ده بولنان طوپراق اوست طبقه‌یه چیقه‌رق هوایه معروض اولور و ایچنده بولنان مواد هوانك تأثیریله تحلل ایده‌رك یعنی چوریيوب بربرندن آیریله‌رق نباتی بسلیه‌جك برحاله کلیر. اراضینك اوزرینه سرپلمش اولان کوبره طوپراقله ایچه قاریشیر. حاصل اولان مضر اوتلر یرلرندن چیقه‌رق محو اولور .

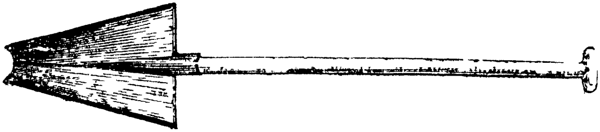
صبانك نه قدر درین سورلمه‌سی لازم کله‌جکی اکیله‌جك فدانلرك نوعنه تابعدر. بوتنکله برابر خام وسرت طوپراقلری ممکن مرتبه درین قازمق فائده‌لیدر .

طوپراق حفریاتی یعنی قازلمه‌سی ایکی صورتله اجرا اولنور: بری ال ادواتی ایله، دیکری حیوان ادواتی ایله. ال ایله طوپراق قازمغه یارایان ادوات کورك، بل وقازمه‌دن وحیوان ایله قوللانیلان ادوات ایسه صبان، سورکی، مردانه‌وامثالندن عبارتدر .

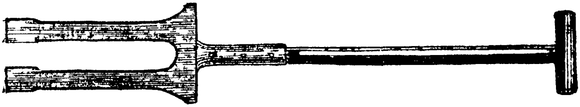
کورك . — باغچه‌لرده وعوشاق اراضی‌ده وعلی العموم کوچك ترلالرده قوللانیلور . طوپراغی ایی قازار ایسه‌ده بونکله چوق ایش کوریله‌میه‌جکندن یالکز باغچوانلقده قوللانیلور . ترلالرده استعمال اولنه‌ماز .

بل.— بل ایکی درلو اولوب بری «کورك بلی» دیگری «چتال بل» در . (شکل ١ و ٢)

(شکل ١)

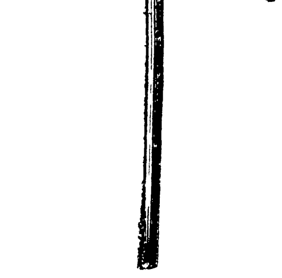
(شکل ٢)

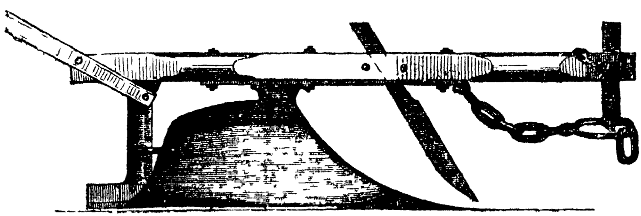
کورك بلی باغچوانلقده، چتال بل کیریزمه‌ده قوللانیلور .

قازمه.— قازمه دخی باغچوانلقده وترلالرده بیوك طاشلری چیقارمقده قوللانیلور . (شکل ٣)

(شکل ٣)

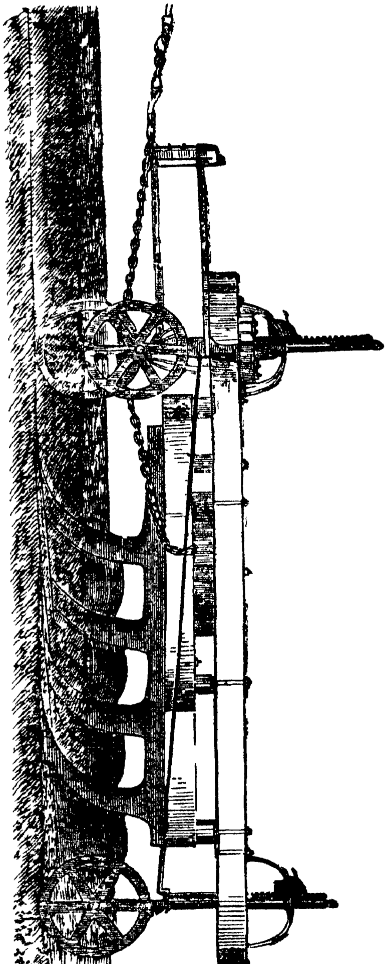

صبانه .— چفتجیلکده قوللانیلان قازمه ادواتی صباندن عبارتدر. بزده قوللانیلان اسکی صبانلر [قره‌صبان] نامیله معروف اولوب اوجی‌سیوری بردمیردن عبارت اولدیغی ایچون طوپراغی چویرمز. یالکز دیکنـه قطع ایدوب ایکی طرفه دویرر. بونوع صبانلرله طوپراق درین قازیلماز. حالبوکه آوروپاده استعمال اولنان صبانلر بویله اولمیوب طوپراغی درین قازار و منتظماً برطرفه دویرر. بوصبانلرله قازیلان اراضیده مضراوتلر محو ایدیلور. (شکل ٤)

(شکل ٤)

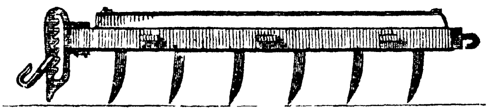
بوقاریده‌کی شـکلده کوستریلن صبانك دمیری عادتا کورك شکلنده اولوب طوپراغی منتظم کسه‌ك حالنده برطرفه دویرر. بوندن بشـقه بر قاچ دمیرلی صبانلرده موجـود اولوب بونلر بوقاریده‌کی جنس قدر طوپراغی درین قازامامقله برابر دهـا زیاده اینجتدیکی ودها چابق ایش کوردیکی ایچون سرت اولمیان طوپراقلرده قوللانیلور. (شکل ٥)

(شكل ٥) متعدد دميرك صبان

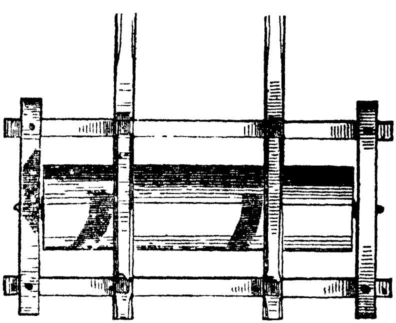
صبان واسطه‌سیله که‌سه‌ك حالنده دوریلمش اولان طوپراق سورکی ایله اوفالدریلور ومرداته ایله دوزلنور .

سورکی، آلتنه‌سیوری دمیرلر قاقلمش برآلت اولوب برچفت حیوان واسطه سیله صبانلانمش اولان ترلا اوزرندن چکیله‌رك که‌سه‌ك پارچه‌لانور وطوپراق کوشتدیریلور. بر ترلادن برقاچ دفعه سورکی کچیرمك لازمدر. یکیدن حاصل اولان مضراوتلر سورکی ایله یرلرندن چیقارق محو اواور . (شکل ٦)

(شکل ٦) سورکینك یاندن کورونشی

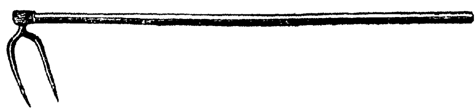
مرداته بوصورتده اوفالتدیرلمش اولان طوپراغی دوزلتمکه مخصوص اولوب شوسه انشاآتنده چاقل طاشلرینی کومك ایچون قوللانیلان استوانه‌یه مشابهدر. (شکل ٧)

(شکل ٧) عادی مرداته

چاپه .— نباتات اکیلدکدن برمدت صکره طوپراق چاپه‌لانه‌رق کوشتلملی، وهوا وحرارتك نباتك کوکلرینه قدر کیرمسی قولایلاشدیرلملی، واراضی ده حاصل اولان مضر اوتلر محو ایدلملیدر . بونکچون چاپه استعمال اولنور . فدانلر بر صره اوزرینه اکیلمش ایسه حیوان چاپه‌سی وبر صره اوزرینه اکیلمدیکی حالده ال چاپه‌سی قوللانیلور. ال‌چاپه‌سی معلوم اولدیغی اوزره چتال ویادوز اولوب فدانلره ضرر ویرمیه‌جك صورتده اطرافنده‌کی طوپراغی کوشتمك ایچون دقت ایله قوللانلملیدر. (شکل ۸ و ۹)

(شکل ۸)

(شکل ۹)

بارکیر چاپه‌سی فدانلر ماکنه ایله وبرصره اوزرینه اکیلمش اولان ترلالرده قوللانیلور. بونده بارکیرك خط مستقیم اوزرینه کیتمسنه پك زیاده دقت ایتمك لازمدر .

٤

حبوبات زرعی

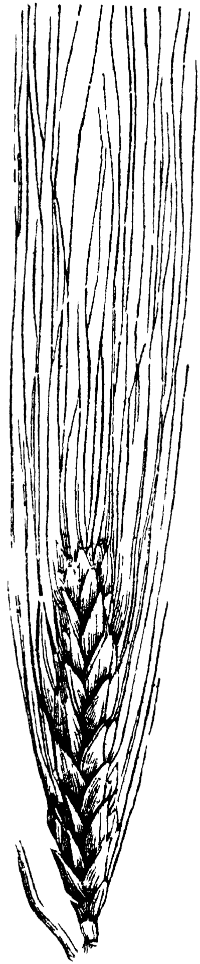
١— **بغدای زرعی** .— هرشیدن زیاده محتاج اولدیغمز شی بغدایدر. بغدای غدامزك اساسنی تشکیل ایدر. اوندن اکمك، دانه‌سندن بولغور یاپیلور. برمدت صوده براقیله‌رق نشاسته‌سی چیقاریلور. کپکی ،قاووزی‌ودانه‌لری آلنمش باشاقلری‌حیوانلرمز ایچون اك ایی غدادر. بوسببله بغدای زراعتنه اهمیت ویرمك ایجاب ایدر.

بغدای یا صوك بهارده یاخود ایلك بهارده اکیلور . صوك بهارده اکیلنه [قیش بغدایی]؛ ایلك بهارده اکیلنه [یاز بغدایی] دیرلر. بغدایك باشلیجه ایکی نوعی واردرکه : برینه « قیلجقلی بغدای»،دیکرینه«قیلجقسزبغدای»تسمیه‌اولنور. (شکل ١٠ و١١) بغدای اکیله‌جك تارلااولجه خفیف‌صورتده سورلملی. برقاچ‌کون حالی اوزره براقیلوب صکره درین قازان بر صبان ایله تکرار سورلملیدر . بوایکنجی‌سورمکده اولجه طوپراقده حاصل اولمش اولان مضراوتلرمحو ایدیلور. بعده طوپراقك اوزرندن سورکی کچیره رك(که‌سه‌ك) لری اوفالتملیدر .

بغدای‌بزده سرپمه وصاوورمه‌صورتیله اکیلورایسه‌ده ماکنه ایله برصره اوزرینه اکمك دها مناسب اولور. بوحالده تخمدن یاری‌یاری‌یه تصرف ایدیلور .برکوی اهالیسی مشترکاً برزرع

(شكل ١) قلچسز بغداى

(شكل ١١) قلچقلى بغداى

ماكنه‌سى ايدينورلر ايسه هم‌تارلالرينى منتظم صورتده اكرلر، هم‌ده بوش يره تخم‌صرف‌ايتمش اولمازلر. وطوپراقده مضر اوتلر ظهور ايدر ايسه چاپه ايله آيبقلامق قولاى اولور .

بغداى سريعه صورتيله اكلدكدنصكره ترلادن خفيف بر سوركى گچيره رك دانه‌لرى ٤ و ٥ سانتيمترو يعنى تخميناً برآرشون پارمغى‌قدر طوپراقله اورتمك لازمدر. بغدايى اوسنه كوبره‌لنمش ترلالره‌اكمه‌مليدر . كوبره دن برسنه صكره اكمليدر.

اكيلن بغداى دانه‌لرى [١٩ـ٢٠] كون ظرفنده انتاش ايدر يعنى فيليزلنور .

قيش‌بغدايى [٢٣٠ ـ ٢٨٠]، كونده يازبغدايى[١٢٠ـ١٤٠] كونده كماله ايرر .

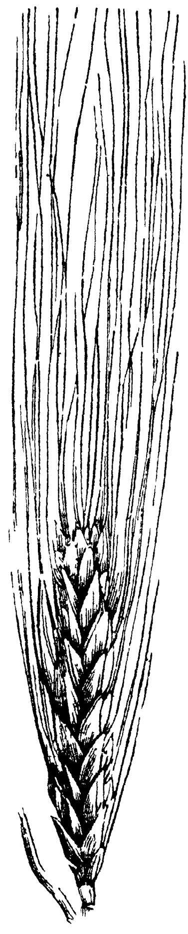
بغداى‌سرت اراضيدن‌حظ ايدر. خصوصيله يازين ياغمورى آز اولان يرلرده مطلقا سرت طوپراقلره اكمليدر . يومشاق وقوملى طوپراقلره اكيلور ايسه قوراقلقدن متأثر اولور .

بغداى برسنه اول باقله،نخود، بزليه كبى شيلر اكلمش اولان ترلايه اكلمليدر . برترلايه بربرى ارقه‌سندن ايكى ودها زياده‌سنه بغداى اكمك پك زياده مضردر . بويله‌ياپيلورايسه طوپراق كيتدكجه ضعيفلر،حاصلات سنه‌دن سنه‌يه ازالير .

بغداى صاپلرى صرارمغه باشلاديغى وقت حصاد ايديلور . حصاد وقتى موقعه كوره دكيشر ايسه‌ده اكثر يرلرده حزيران وتموزده بغداى بيچيلور. بيچمك ايسه يا عادى اوراق ايله‌ياخود اوراق ماكنه‌سيله ياپيلور .

(شكل ١) قلچ‌سز بغداى

(شكل ١١) قلچقلى بغداى

ماكنه‌سی ایدینورلر ایسه هم‌تارلالرینی منتظم صورتده اکرلر، هم‌ده بوش یره تخم صرف اتمش اولمازلر. وطوپراقده مضر اوتلر ظهور ایدر ایسه چاپه ایله آییقلامق قولای اولور.

بغدای سرپمه صورتیله اکلدکدنصکره ترلادن خفیف بر سورکی چکیره‌رك دانه‌لری ٤ و ٥ سانتیمترو یعنی تخمیناً بر آرشون پارمغی قدر طوپراقله اورتمك لازمدر. بغدایی اوسنه کوبره‌لنمش ترلالره اکمه‌ملیدر. کوبره دن برسنه صکره اکملیدر.

اکیلن بغدای دانه‌لری [١٩-٢٠] کون ظرفنده انتاش ایدر یعنی فیلیزلنور.

قیش بغدایی [٢٣٠ - ٢٨٠]، کونده یاز بغدایی [١٢٠-١٤٠] کونده کماله ایرر.

بغدای سرت اراضیدن حظ ایدر. خصوصیله یازین یاغموری آز اولان یرلرده مطلقا سرت طوپراقلره اکملیدر. یموشاق وقوملی طوپراقلره اکیلور ایسه قوراقلقدن متأثر اولور.

بغدای برسنه اول باقله، نخود، بزلیه کبی شیلر اکلمش اولان ترلایه اکملیدر. بر ترلایه بربری ارقه‌سندن ایکی ودها زیاده سنه بغدای اکمك پك زیاده مضردر. بویله یاپیلور ایسه طوپراق کیتدکچه ضعیفلر، حاصلات سنه‌دن سنه‌یه ازالیر.

بغدای صاپلری صرارمغه باشلادیغی وقت حصاد ایدیلور. حصاد وقتی موقعه کوره دکیشیر ایسه‌ده اکثر یرلرده حزیران وتموزده بغدای بیچیلور. بیچمك ایسه یا عادی اوراق ایله یاخود اوراق ماکنه‌سیله یاپیلور.

— چاودار دخی انسانلرك تغذیسنه مخصوص بر محصولدر . اوندن یاپیلان اکمك بیاض اولمقله برابر لذتلی و بسلیجیدر . [شکل ١٢] بغدایدن زیاده صغوغه تحمل ایدر . بغدای ایچون مناسب اولمیان کوشك و فقیر طوپراقلره اکیلور. طوپراق، بغدای بحثنده بیان اولنان صورتده احضار اولنور.

اکیلن چاودار دانه‌لری [١٢-١٦] کون ظرفنده انتاش ایدر . ٢٨٠ - ٣٠٠ کونده کماله ایرر .

چاودارده بغدای کی برسنه اول کوبره ویرلمش اراضی‌یه اکملیدر. بو محصول بغدای ایله برابر کماله ایرر ایسه ده تارلاده براز زیاده‌جه براقیلیر ایسه قاووزلری آچیلوب محصولك دوکولمك محذوری اولدیغندن اولجه بغدایی بیچوب بعده چاوداری بیچملیدر. زرع زماننده ایسه بالعکس اولجه چاوداری بعده بغدایی اکملیدر. چاودار ده بغدای کی اوراق واوراق ماکنه‌سیله بیچلور .

٣ آرپه زرعی .— آرپه حیواناتك اك مهم غداسیدر. آرپه عموماً قیلجیقلی اولوب دانه‌سی قاووزی ایچنده محفوظدر .

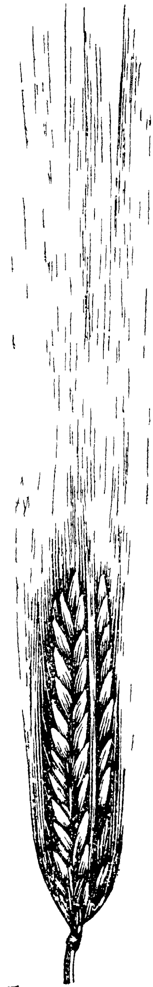

(شکل ١٢)
قیش چاوداری

آرپه، پك آز حرارته محتاج اولوب پك سرعتله نما بولديغندن بغدايك كاله ايرمدكى صغوق يرلرده بيله يتيشير. ديكر جهتدن اك صيجاق يرلرده ده حاصل اولور. يازارپه‌سى [٨٠-١٢٠] كونده، قيش آرپه‌سى [١٩٠-٢٥٠] كونده كاله ايرر .[شكل ١٣]

آرپه اكيله‌جك ترلانك يالكز بردفعه سورلمسى كافيدر. آرپه دانه‌لرينك رطوبتلى يرلرده يارم بارمقدن بربارمغه قدر وقوراق محللرده بر بچق بارمق قدر طوپراق ايله اورتلمه‌سى لازمدر. آرپه كاله ايردكمده همان دوكلمكه باشلاديغندن وقت كچيرمدن بيجمليدر. آرپه صمانى يموشاق اولديغى ايچون سائر صمانلره مرجحدر .

٤ يولاف زرعى.— يولاف هر نوع اراضيده حاصل اولور. بر ترلايه بربرى اردنجه ايكى اوچ سنه اكيله‌بيلير. يكى آچلمش طوپراقلرده، اورمان بوزغونلرنده، باخصوص قوريدلمش اراضيده پك زياده محصول ويرر. [١٠-١٢] كون ظرفنده انتاش ايدر [١٠٠-١٥٠] كون ظرفنده كاله ايرر. يولافك زمان حصادى همان

(شكل ١٣) آرپه

غیرمعین کبیدر. بر کوك اوزرنده بولنان دانه‌لر بیله عین زمانده کماله ایرمز. اوست طرفده‌کی دانه‌لرك تماميله کماله ایرمه‌سی بکلنورسه آلت طرفده‌کی دانه‌لر قوریوب دوکیلور. اوست طرفده‌کی دانه‌لر اك ییوك واك اغیرلری اولدیغندن تخم آلمق مطلوب ایسه انلرك کماله ایرمسنی بکلملیدر. حیوانانه یم اوله‌رق یدرمك مطلوب ایسه آلت طرفلری صارارمغه باشلار باشلاماز بیچملیدر [شکل ١٤ صحیفه ـ ١٩].

٥ **پرنج زرعی** . — پرنج اغذیهٔ انسانیه نك اك مهملرندن بریدر [شکل ١٥ صحیفه ـ ١٩].

پرنج علی العموم صولاق وصیجاق یرلرده حاصل اولور. بو سببله پرنج اکیله‌جك مواقعك صیجاق اولمسی واراضینك صو باصار یرلردن بولنمسی لازمدر. پرنج ترلالری مخصوص آچیلان جدوللر اعانه‌سیله صو آلتنده براقیاور. بو ترلالره [چلتك] تسمیه اولنور. چلتکلرك بش آلتی پارمق قدر صو آلتنده قالمسی لازمدر. بونك ایچون اراضی ممکن مرتبه دوز اولملیدر .

پرنجی هنوز کوبره ویرلمش طوپراغه اکمك ایی دکلدر . طوپراق پك ضعیف اولورده مطلقا کوبره ویرلمك لازم کلیرسه صوك بهارده صباندن اول طوپراغه کوبره یاییله‌رق قار. یشدیریلور وقیشین حالیله ترك اولنور .

پرنج مایس اواخرینه قدر اکیلاور. پرنج دانه‌لرینی اکلمدن اون ایکی ساعت قدر صو ایچنده براقلیدر. چلتکاره صو صالیویریله‌رك جیفتجی صویه کیروب بغدای کبی سرپمه صورتیله پرنجی زرع ایدر. چلتکلرده

(شکل ۱۵) برنج

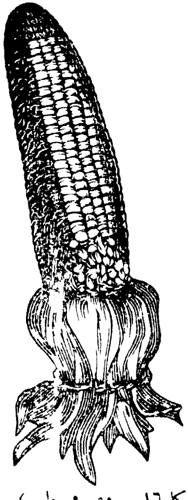
(۱۶) ہولاف

صو آز اولور ایسه دها چابوق ایصینه‌رق طوپراغك حرارتی زیاده‌لشور. بالعکس صو چوغالورسه دها کچ ایصینه‌رق طوپراغك حرارتی آزالور. پرنج اکلدیکندن فایزلنه‌جکی زمانه قدر زیاده حرارته محتاج اولدیغندن چلتکده‌کی صو آزالتیلور. فایزلندیکنی متعاقب تکرار صو صالیویره‌رك نبات بیودکچه صویك مقداری تزیید ایدلور. چلتکلر هوانی افساد ایدر. بو جهتله شهرلر جوارنده پرنج زراعتی منع ایدلمشدر.

٦ – مصر بغدایی زرعی. — مصر بغدایی «لازوت» و «قوقوروز» اسمیله دخی تسمیه اولنور برچوق انواعی واردر. بزده ذرع ایدیلن نوعك قوچانلری وسط بیوکلکده اولوب دانه‌لرینك رنکی قویو صاریدر. برقوچانده ١٢–١٥ صره واردر. برصره‌ده ٢٥–٣٠ دانه بولنور. فدانك بویی بربچق آرشون قدر بیور؛ بعضاً ایکی آرشونه یاقلاشیر. (شکل ١٦ و ١٧ صحیفه ٢١)

اخیراً آمریقادن برنوع مصر دها جلب اولنه‌رق زراعت ایدلمکده‌در. بونك قوچانی بیوك اولوب دانه‌لری یاصصی واوزوندر.

مصر، حرارتی زیاده اولان هر نوع محللرده نشوونما بولور. تخم ایچون آیریله‌جق دانه‌لرك اکیله‌جك زمانه قدر قوچانلری اوزرنده بولنمسی لازمدر. قوچانك آشاغی و یوقاری طرفنده‌کی دانه‌لر آلنمیوب یالکز اورته طرفنده‌کی دانه‌لر آلنورسه محصول دها ایی اولور.

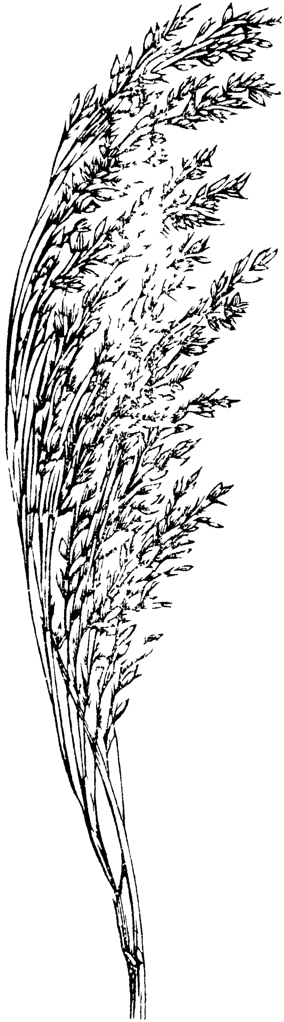
(شكل ١٦ مصر قوچانى)

(شكل ١٧ مصر فدانى)

مصر دانه‌لری بش آلتی
سنه قدر قوهٔ انتاشیه‌لرینی یعنی
فیلزلنمه خاصه‌سنی ضایع ایتمد.
کلرندن تخمك اسکی اولمسنده
بأس یوقدر.

۷ـ داری زرعی. داری
صیجاق محللردن و کوشك و قوراق
طوپراقلردن حظ ایدر. برودت
ورطوبته تحمل ایده‌مز. مصرك
کالله‌ایردیکی اقلیملرده داری ده یتشیر.
و کوشك طوپراقلره زرع اولنور.
داری‌یکی آچیلمش طوپراقلرده
پك برکتلی محصول ویرر.
(شکل ۱۸). فقط ترلالرك
مضر اوتلردن تماميله تطهیر
ایدلمسی لازمدر. داری نیسان
اواخرنده و مایس ابتداسنده
زرع اولنور ایسه ده حزیرانده
وحتی تموزده بیله اکلمسی ممکندر.
طوپراق بر دفعه چاپالنیر ایسه
محصول برایکی قات تزاید ایدر.

(شکل ۱۸)

دانه‌لری اینجه‌ دای صاپلری قویونلر ایچون پك موافق برغدادر .

٥

بقلیه فصیله‌سنه منسوب نباتات

بو فصیله‌دن مملکتمزده نخود، مرجك، بقله وفصولیه زرع اولنور. فیك اوتی ایله برلیه‌ده بو نوعدندر. اشبو نباتاتك کوکلری پك درینه کیدوب طوپراغی کوشك طوتار. حصاددن صکره طوپراقده قالان کوکلری اراضینك قوتنی زیاده‌لشدیرر. بونلردن صکره اکیلن حبوبات زیاده محصول ویرر. بزم مملکتمزك اقلیمی واراضیسی بو نباتاتك زراعتنه پك زیاده الویرشلیدر. بو محصولاته هر وقت مشتری بولنه‌بیلیر. وبرآز دقت ایدلدکی حالده حبوباتدن زیاده کار براقیر .

١ـ نخود زرعی . — نخود کرك یشیلکن وکرك قورودقدنصکره سبزه مقامنده قوللانیلور . صاپلری وعلی الخصوص دانه‌سی بوینوزلی حیوانلر ایچون اك ایی برغدادر. نخود حرارتی ورطوبتی معتدل اولان اراضیدن حظ ایدر. زیاده قوراق، زیاده یاغمورلی وزیاده صیجاق اراضیده محصول آز اولور.

بناءً علیه یاز مدتی بو قدر دوام ایتمین یرلرده زرع اولنه‌مازه. نخود ٤،٥ - ٥،٥ آیده کاله ایرر . (شکل ١٩ ـ صحیفه ٢٤)
نخود زرع اولنان اراضینك پك منبت اولماسی لازمدر. زیاده منبت طوپراقلرده یاپراقلری چوق وبیوك اولوب دانه‌سی آز

اولور . بو نبات هنوز کوبره ویریلن آراضی‌یه اکیلیوب کوبره ویرلدیکندن ایکی اوچ سنه صکره زرع اولنملیدر . برده بر دفعه نخـود زرع ایدیلن طوپراغه اوزرندن درت بش سـنه مرور

(شکل ١٩) عادی نخود

ایتمه‌دن تکرار نخود زرع ایتمامليدر . نخودحبوباتدن اول مارت اواخری و نیسان اواسطنده اکیلیر . نخودی سرپمه صورتیله اکمك ایی دکلدر . ایکی اوچ پارمق آره ایله صره‌واری اکمك دها موافقدر . نخود ترلالرنده کوریله‌جك مضر اوتلر ال ایله وچاپا ایله تمیزلنوب چیقارلملیدر .

٢ ـ مرجمك زرعی . — مرجمك کوشك رقوملی طوپرا لره اکیلور . شرائط نماسی ، اراضینك دورت احضاری نخوده مشابهدر . (شکل ٢٠ ـ صحیفه ٢٥)

(شكل ٢٠) مرجمك

٣ـ بقله زرعی. بقله‌نك بقلداغی درونده اوچدن یدی‌یه قدر دانه بولنور. بقله‌نك ایکی نوعی اواوب برینك بویی بر آرشونه، دیکرینك بویی ایکی آرشونه قدر چیقار. بقله‌ده نخود کبی حرارتی و رطوبتی معتدل اولان طوپراقلرده یتیشور. (شکل ٢١ ـ صحیفه ٢٦)

بقله ٥,٥ الی ٧ آیده کماله ایردیکندن موسم صیفی قیصه اولان یرلرده زرع اولنه‌ماز. انجق تازه سبزه مقامنده یشیل ایکن قوپارلمق ایستنلدیکی حالده دها صوغوق یرلرده‌ده اکیله‌بیلور. بقله‌دن صکره قیش

حبوباتی اکمك پك مناسبدر. بقله ترلاسنه تازه‌ماندره کوبره‌سی
ویریلور ایسه محصول زیاده اولور . بقله ، آلت طرفنده‌کی
بقلاقلری تماماً قارارديغی زمان حصاد ایدیلور .

(شکل ٢١) بقله

٤ — فصولیه زرعی . — فصولیه همان هرنوع اراضیده نما بولور. محافظه‌سی ونقلی قولای اولدیغی، هروقت مشتری بوله‌رق صاتیله‌بیله‌جکی وکرك یشیل وکرك دانه حالده صرفیاتی زیاده اولدیغی ایچون فصولیه زراعی، خیلی کار براقیر. صغوغه قارشی تحملسز اولدیغندن نیساندن وده‌ها صغوق یرلرده مایسدن اول اکلممه‌لیدر.

فصولیه اغاچ اوجاق آی ظرفنده کماله ایردکی ایچون کچ اکیلمه‌سنده محذور یوقدر. اراضینك احصاری بقله ونخود بحثلرنده بیان اولنان اصوله مشابهدر. فصولیا هرنوع طوپراقده نما بولور ایسه‌ده کوشك وکوره‌لی طوپراقلردن دها زیاده حظ ایدر.

(شکل ۲۲) چالی فصولیاسی

فصولیه‌نك باشلیجه اکی نوعی اولوب بری بر فصولیه‌سی دیکرینه چالی فصولیه‌سی (شکل ۲۲) تسمیه اولور. کرك بر فصولیه‌سنی وکرك چالی فصولیه‌سنی اوجاقلره اکملیدر. آنجق بر فصولیه‌نك اوچ درت پارمق آره ایله صره‌واری اکلمه‌سنده محذور یوقدر. چالی

فصولیه‌سی ایچون یارم الی بر آرشون مربعنده اوجاقلر آچیلوب اورته سنده بر قازیق دیکیلور و اطرافنده یدیدن اونه قدر تخم براقیلور . فصولیه دانه‌لری مختلف زمانده کاله اره جکندن کاله ایرنلر طوپلانوب دیکرلری براقیلور . بویله‌جه اك یوقاروده‌کی بقلداتلر طوپلانجه‌یه‌قدر محصول طوپراقده قالور.

بزلیه زرعی‌ده فصولیه زرعی کبیدر .

٦

یومرو کوکلی پاتاتس زرعی

١ - پاتاتس زرعی. — پاتاتس کوکلری غایت درینه کیدن نباتاتدن اولوب کوکلرنده حاصل اولان حدبه‌یعنی یومرولری آلمق ایچون اکیلور . پاتاتسك کوکنده‌کی یومرولرده زیاده مقدارده نشاسته واردر . انسانی وحیواناتی بسلر .

پاتاتس بغدای زراعتنك ممکن اوله‌میه‌جغی درجه‌ده صغوق اولان یرلرده دخی یتشور.

پاتاتس قومللی وکوشك اراضیدن حظ ایدر. اورمان ومرعی بوزغونلرنده‌دخی برکتله یتشور. مانده کوبره‌سی ویرلمش اراضی‌یه اکیلورایسه زیاده محصول آلنور. طوپراقده براز کرچ بولنورسه محصول لذتلی اولور.

ترلاده یارم ارشون آره ایله چیزکیلر چیزلوب پاتاتس بو چیزکیلر اوزرینده اکیلور. آره‌لری (٦ ۸) پارمقدن زیاده اولمامليدر و(٣ ٤) پارمقدن زیاده طوپراقله اورتلمه‌ملیدر.

پاتاتس یومرولری برایکی کون کونشده قوریدیلوب اویله اکیلور ایسه محصول زیاده اولور.

یومرولر بیوك ایسه اوزونلغنه ایکی‌یه بولنیلیدر. کوچك ایسه هیچ بولمدن طوپراغه آتیلیدر. پاتاتس ترلالرینی مضر اوتلردن تطهیر ایتمك پك لازمدر. ایجابنه کوره ایکی اوچ دفعه چاپالانوب طوپراغی تمیزلملی وفدالرینك کوکلرینی طوپراله طولدرملیدر.

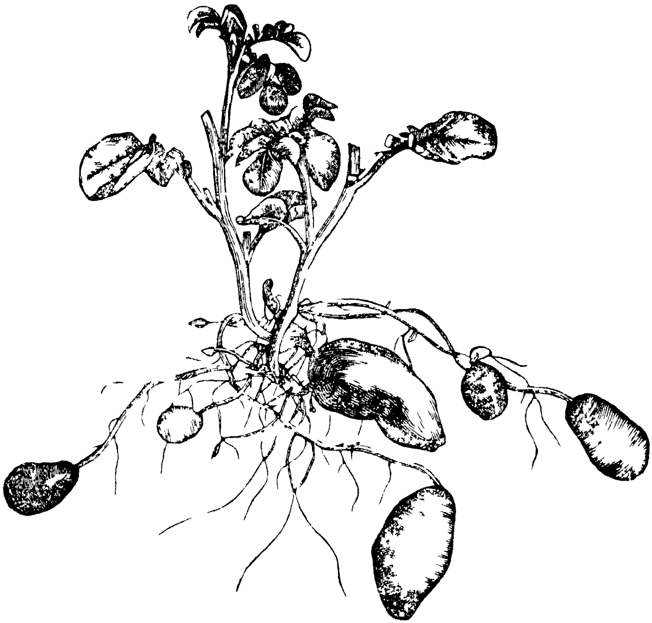
پاتاتس یاپراقلری تماماً صارارديغی وقت اجه کماله ایرمش اوله جغندن او زمان حصاد اولنور. بو محصول یاز محصولاتندن صکره اکیلور. اندن صکره حصاد اولنور. (شکل ۲۳ – عدد ۳۰) بوسبیله کرك زرعی، کرك حصادی چفتجیلك ایشلری خفیف اولدیغی وقته تصادف ایدر.

۷

یاپراقلری آلنان نباتاتك صورت زرعی.

۱ — **توتونك زرعی** — توتون ایچمك غایت مضردر. باخصوص چوجقلر ایچون پك فنادر، پك عیبدر. مع مافیه توتونه مبتلا اولانلر چوق اولدیغندن محصوله دائما مشتری بولمق قولایدر. بوجهتله توتونی ایچمك ایچون دکل، صاتمق ایچون زرع ایتمیدر.

توتون یموشاق ودرین طوپراقلردن، صیجاق یرلردن، روزکاردن محافظه‌لی صرتلردن حظ ایدر. توتون ترلالرینه کوبره ویرمك لازمدر.

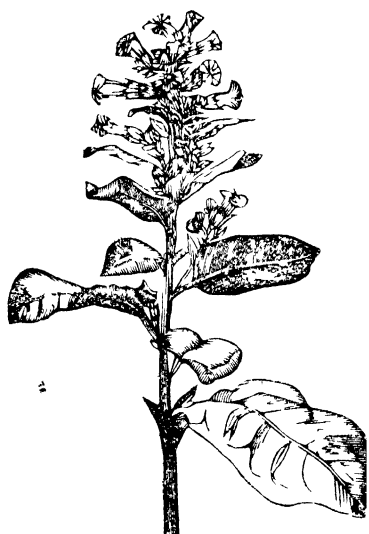
(شکل ۲۳) پاتاتس

صیغیر کوبره سی ایله طوپراقده بیتن مضر اوتلرك یاقیلمه سندن حاصل اولان کول توتون ایچون فائده لیدر . قیون کوبره سی ایی دکلدر .

طربزون ولایتنده توتون ترلالرینه خمسی بالیغی سرپرلرکه توتون ایچون پك ایی بر کوبره در .

توتون اولجه اولدقجه اکیله رك فدا یتشدیریلور . بعده فدالر ترلالره دیکیلور . فدالری صره واری دیکمك وصره لرك اره لری

قولایلقله چاپالانه‌جق قدر آچیق بولنمق لازمدر. توتون ترلالرنده نباتات سائره‌دن هیچ برشی بولنمامایدر. فدالر دیکلدکدن اون بش یکرمی کون صکره بر دفعه چاپالانه‌رق هم طوپراق کوشلتیلیر ، هم‌ده مضر اوتلر محو ایدیلور. هر لزوم کورلدکجه تکرار چاپه‌لانور واوچنجی چاپه‌ده نباتك دیب یاپراقلری قوپاریلوب آتیلور وفدالرك دیبی طولدیریلور.

(شکل ۲٤) کسیش یاپراقلی توتون

اغستوس ابتدالرنده توتون یاپراقلری صارارمغه باشلار. کوکدن اعتباراً ایکنجی واوچنجی صره‌ده بولنان یاپراقلر الك عادی نوعی اولوب آیریجه طوپلانور. دها یوقاروده‌کی (انا یاپراغی) تسمیه اولنان اوچ چفت یاپراق توتونك الك مقبول قسمی اولوب بوده آیریجه طوپلانور. بونلردن یوقاریکی ایکی چفت یاپراق بودرجه مقبول اولمدیغندن بوده آیری طوپلانور. دها یوقاریده حاصل اولان یاپراقلر ایشه یراماز. (شکل ۲٤ و ۲٥)

طوپلانان یاپراقلر برابکی کون کونشسز محلده براقلدقدنصکره ایپه دیزیلیر. و(١٥-٢٠) کون کوندوزلری کونشه وضع اولنه رق قیزاریر. بعده دنك یاپیلور. توتونك بو صورتله تربیه سی پك مهمدر.

(شکل ٢٠) دار یاپراقلی توتون

یرده محصولك مقبولیتی چوقلغنده دکل جنسنك ایی اولمه سنده اولدیغندن آنا یاپراقلریی دیکرلرینه قاریشدیرماه‌ق لازمدر.

٨

الیافی آلنان نباتاتك صورت زرعی.

١ — کتانه زرعی. کتان دیش قبوغی ایله کوده سی آره سنده کی انجه الیافی یعنی ایپلکلری ایچون اکیلور. بو ایپلکلر غایت انجه او لوب بوندن

طوقونان بزلره کتان بزی دیرلر. بعضاً ده کتانی تخملرینی آلمق ایچون اکرلر. کتان صیجاق ورطوبتلی مملکتلرده یتیشیر. خفیف ودرین طوپراقلردن حظ ایدر. کتانی بر ترلایه یدی سکز سنه‌دن اول تکرار اکلمه‌ملیدر. کوبره‌لی ترلالره اکیلن کتانك لیفلری قالین اولدیغندن کوبره‌دن بر سنه صکره اکمك دها فائده‌لیدر.

کتان ترلالری غایت ایی سوریلوب اینجلتلمش اولملیدر.

(شکل ٢٦) کتان

برده الیافی آلنه‌جق کتانی غایت صیق اکملیدر. صیق اکیلور ایسه فدانلر قالینلاشه‌میه‌رق جیلیز قالیر. ییلك اینجه اسکول ده جیلیز فدانلردن حاصل اولور (شکل ٢٦).

تخملر ایکی سنه‌لك اولملیدر. بر سنه‌لك کتان تخمی زیاده محصول ویرمز. مارتدن حزیرانه قدر کتان اکیله‌بیلیر. ترلانك بو اینجه تخملر صاورولدیغی کبی برده هرضاً کلملیدر. بو صورتله هم صیق اکلمش، هم ده هر تخم ایچون ممکن مرتبه مساوی محل ویرلمش اولور.

الیافنی آلمق ایچون کتان چیچکلری دوکیلور دوکلمز حصاد اولنور . تخمی آلنمق ایستنیر ایسه تمامیله کاله ایرنجه‌یه قدر براقلیدر . هم لیف وهم تخم آلمق ایچون بوایکی زمانك اره‌سنده حصاد اولنور . فقط بوحالده هم تخم تمامیله کاله‌ایرمه‌مش اولور هم‌ده الیافی سرت وقالین اولور .

کتانی تخم ایچون آیری والیاف ایچون آیری اکمك هر حالده دها فائده‌لیدر .

کتان بچلمز ؛ کوکنه یقین یردن طوتیلوب چکیله‌رك چیقاریلور . دمت واستیف یاپیله‌رق هر طرفی قوریدیلور . برمدت ترلایه‌یایوب آره صره چویرمك یاخود مخصوصاً یاپلمش اولان صندوقلره طولدیروب نهر وچای درونه یاخود بر حوضه براقمق صورتیله الیافی کووده‌سندن تفریق اولنور .

٢- کنویر زرعی- کنویردخی الیافنی وتخمنی آلمق ایچون اکیلور . تخملرندن چیقاریلان یاغ بویاجیلقده قوللانیلور . کنویر همان هرنوع اراضیده نشوونما بولور . روزکارلی یرلرده ایفلری قالین وسرت اولور .

کنویر کوبره‌لی طوپراقلره اکیلور ایسه محصول ایی اولور . کنویردن صکره ترلایه بغدای وسائر حبوبات اکملیدر . کنویر نیسان آیی ظرفنده وصغوق یرلرده مایسده اکیلور .

(شكل ٢٧) كسنوير

لیفارینی آلمق ایچون چیچکلری دوکیلور دوکلمز حصاداولنور.
(شکل ۲۷ ـ صحیفه ۳۵). بونلری بچمك ممکن ایسه‌ده کتان کبی چکوب
طوپراقدن چیقارمق دها مناسبدر. چیقاریلان فدانلر بو بلری نسبتنده
تفریق اولوب قوریدیلور. بعده صویه باطیریله‌رق درت کوندن
برهفته‌یه قدر صو درونده براقیلور. صکره چیقاریلوب تکرار
قوریدیلور ودوکلوب الیافی آییریلور. کنویردن ایپ و حالات
یاپلدیغی کبی چوال وکتانه مشابه انجه بزلرده طوقونور.

۳ـ *پموق زرعی*ـ پموق صیجاق اقلیملرده ودرین طوپراقلرده حاصل
اولور. طوپراق ایی قازیلوب کوشه‌دلمش اولملیدر. پاموق مارت
اواسطندن نیسان نهایتنه قدر اکیله‌بیلور. تخملرك ممکن مرتبه بیوك
اولسنه دقت ایتملیدر. اکمه‌دن اول اوزرنده‌کی پموق تللری تمامیله
چیقارمق ایچون طوپراقله اوومالی و ۲٤ ساعت قدر صو ایچنده
براقلیدر. پموق چاپه‌یه محتاج اولدیغندن صره ایله اکمك مناسبدر.

پموق، قوزه‌لری صارار وب آچلدیغی وقت همان حصاد
ایدلملیدر. پموق چکردکلرندن یاغ چیقاریلور وکوسبه‌سی
حیواناته ویریلور (شکل ۲۸ـ صحیفه ۳۷).

(شكل ٢٨) پموق

یاغی وعصاره‌سی آلنان نباتاتك صورت زرعی

نباتاتك جمله‌سی دانه‌سی یا یاپراغی ویاخود الیافی آلمق ایچون اکلمز . بعضلرینك‌ده دانه‌لرینی ازه‌رك چیقان یاغندن یاخود نباتاتك بعض یرلرینی چیزه‌رك آقان عصاره‌سندن استفاده ایچون زرع اولنور .

بومثللو مزروعاتك حاصلاتنی صاتش محللرینه نقل ایتمك قولای اولدیغی کبی هر وقت مشتری بوله‌جغندن وقیئاتلری دائما تبدل ایتمیه‌رك اولدقجه ثابت قالدیغندن وحبوباتدن اول حصاد اولنه‌رق صاتیله‌بیله‌جکی جهتله چیفتجی‌ اك زیاده محتاج اولدیغی زمانده پاره بوله‌بیله‌جکندن بونلرك زراعتندن خیلیجه استفاده ایتمك ممکندر .

« نباتات دهنیه » تسمیه اولنان اشبو مزروعات میاننده شایان ذکراولانلری « خشخاش » و« صوصام » ایله « قولزا»دن عبارتدر .

۱ خشخاش زرعی — خشخاش قیش حبوباتنك یتشدیکی اقلیملرده یتشیر . یموشاق‌ودرین طوپراقلردن حظ ایدر . سرت ورطوبتلی یرلرده ایی نما بوله‌ماز (شکل ۲۹ صحیفه ۳۹).

(شكل ٢٩) خشخاش

یاغی وعصارەسی آلنان نباتاتك صورت زرعی

نباتاتك جملەسی دانەسی یا یاپراغی ویاخود الیافی آلمق ایچون اکلمز . بعضلرینكده دانەلرینی ازەرك چیقان یاغندن یاخود نباتاتك بعض یرلرینی چیزەرك آقان عصارەسندن استفادە ایچون زرع اولنور .

بومثللو مزروعاتك حاصلاتنی صاتش محللرینه نقل ایتمك قولای اولدیغی کبی هر وقت مشتری بولنەجغندن وفیئاتلری دائما تبدل ایتمیەرك اولدقجه ثابت قالدیغندن وحبوباتدن اول حصاد اولنەرق صاتیلەبیلەجکی جهتله چیفتجی الكزیادە محتاج اولدیغی زمانده پارە بولەبیلەجکندن بونلرك زراعتندن خیلیجه استفادە ایتمك ممکندر .

« نباتات دهنیه » تسمیه اولنان اشبو مزروعات میاننده شایان ذکراولانلری « خشخاش » و« صوصام » ایله « قولزا»دن عبارتدر .

١ خشخاشك زرعی — خشخاش قیش حبوباتنك یتشدیکی اقلیملرده یتشیر . یوموشاق ودرین طوپراقلردن حظ ایدر . سرت ورطوبتلی یرلرده ایی نما بولەماز (شکل ٢٩ صحیفه ٣٩).

(شكل ٢٩) حشحاش

خشخاش اکیله‌جك اراضی‌یی صوك بهارده درین اوله‌رق
بردفعه سورملی وایلك بهارده تکرار سوریله‌رك وبارکیر چاپه‌سی
ویاال چاپه‌سی وطیرمیق ایله طوپراغی ایبجه اوفالدوب کوشتملیدر .

خشخاش مارت ونهایت نیسان ظرفنده سرپمه صورتیله
زرع اولنور .

دانه‌لری غایت اوفاق اولدیغندن اینجه قوم ویا کول ایله
قارشدیروب اکلیدر .

تخملر ١٥-٢٠ کون ظرفنده فلیزلنور . بر بچق آی صکره
تازه فدانلرده درت بش یاپراق حاصل اولور . ایشته بووقت
اراضی‌یی مضر اوتلردن تمیزلمك وصیق فدانلری تمیزلمك ایچون
بردفعه واون بش کون صکره تکرار چاپه‌لنور .

خشخاشی روزکارلی یرلره اکمه‌ملیدر. اکیلورایسه فدانلری
ممکن مرتبه صیق بولندیرمغه چالشملیدر .

خشخاش ایکی نوع اولوب برینه آچیق خشخاش دیکرینه
قپالی خشخاش دیرلر. آچیق خشخاش کاله ایردیکنده آچیله‌رق
تخملری دوکیلور . قپالی خشخاش آچلماز . آفیون آلمق ایچون
«آق خشخاش» تعبیر اولنان دیکر برنوع زرع اولنور .

قپالی خشخاش براز كیج حصاد ایدلسەدە یأس یوقدر .
آچیق خشخاشە كانجە كلەلر آچیلور آچلماز محصول قالدیرلملیدر .

محصول دها ترلالردە ایكن كلەلری برطوربە ایچنە سیلكەرك تخملر آلنور. صكرە بدنلری چكیلەرك كوكاریلە برابر چیقاریلور ایسە تخملر هیچ ضایع اولماز .

قپالی خشخاش ایسە تمامیلە قورودقدنصكرە كلەلر قیریلەرق ایچندەكی تخملر آلنور .

خشخاشك دانەسندن یاغ چیقارلدیغی كبی بوندن مقبول بر محصولی دها واردركە اودە عصارەسیدر .

نباتك هر طرفندە اساسی، « فورفین » تسمیە اولنان زهرلی مادەدن عبارت برعصارە واردر. بو عصارە یعنی صوالك زیادە كلەلردە بولنور. كلەلرك اوزرندەكی چیچكلر دوكیلوب چیپلاق قالدیغی زمان، كلەلرك یشیل رنكی زائل اولمسندن، بر چاقی ایلە یاخود مخصوص بوایش ایچون یاپلمش زنبرك ایلە كلەلر چیزیلور، چیزكیلردن بیاض برعصارە آقەرق بش دقیقە ظرفندە قورور، رنكی سیاهە مائل صاری اولور. بوصورتدە ترلادە بررنجبر كلەلری چیزر، دیكری چیقان عصارەلری چاقی ایلە قازیەرق بر قاب درونندە طوپلار. بوعصارە روزكارسز بریردە قوریدیلور. طبابتدە قوللانیلان آفیون ایشتە بوصورتلە حاصل اولور.

آفیون آلمق ایچون کلەلری چیزمك دانەلرك مقدارینـه تأثیر ایتمدیکی کبی حاوی اولدقلری یاغك مقدارینه دخی تأثیر ایتمز.

٢— صوصام زرعی. — صوصـامدن چیقاریلان یاغـه (شیرلاغان) یاغی دیرلر. ١٠٠ اوقه صوصامدن اللی اوقه قدر یاغ چیقار (شکل ٣٠).

(شکل ٣٠) صوصام

صوصام هم صغوق وهم صیجاق اقلیملرده نما بولور. بو جهتله ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك همان هرطرفی صوصام زرعنه مساعددر. انجق صیجاق وقوری محللرده صیوارمق ایجاب ایدر.

صوصام ترلالری غایت ایی سوریلوب چپالندقدن صکره صاوورمه صورتیله اکلیدر. برمدت صکره چپالنه‌رق صیق فدانلر چیقاریلوب هرفدانك آره‌سنده ایکی ارچ پارمق بوشلق براقیلور.

زمان حصاد کلجه ایسه قوزه‌لر آچیلوب دانلر دوکوله‌جکندن نباتده صاریلق وقوزه‌لرده قیرمزیلق باشلار باشلاماز چکه‌رك کوکلرندن چیقاریلور یاخود بیچیلور. بعده دمت یاپیله‌رق قوریمق اوزره ترلاده براقیلور وقورودیغنده دکنك ایله‌اوریله‌رق تخملری آلنور . برکتلی سنه‌لرده برکولك اوزرنده ۳۰۰ ـ ٤۰۰ قوزه حاصل اولور. صوصام پك زیاده محصولداردر .

۳ — قولزا زرعی . — قولزایه روم‌ایلیده (راپیچسا) دیرلر. (بیانی لحنه) اسمیله ده معروفدر. قولزانك بغلداقلری درونده‌کی دانه‌لرندن چیقاریلان یاغ صنایعده وبا خصوص ماکنه‌لرده قوللانیلور . یاغی چیقدقدنصکره قالان کوسبه‌لری سمیردیجی برغدادر (شکل ۳۱ صحیفه ٤٤) .

(شکل ٣١) قولزا

قولزا طرابلس غربك حلب و سوریه حوالیسنك صیجاق اقلیملرنده‌کی بولدیغی کبی قسطمونی وسیواس کبی صغوق یرلرده دخی یتیشور. محصولك نقلی قولای اولوب هر وقت مشتری بوله‌جغی ایچون الدن چیقارلمسی اسان اولدیغی جهتله زراعتندن استفاده ایدیله‌بیلیر.

قولزا صیغر کوبره‌سی ویرلمش اولان اراضی‌یه اکلملیدر. قولزا ترلالری غایت اهتماملی سورلملی، طاشلری آییقلانوب طوپراق کوشك حالده بولنملیدر.

قولزا موقعه کوره حزیراندن تموزه قدر اکیله بیلور . هر حالده قیشك ورودندن اول فدانلرك برودت شدتنه تحمل ایده بیله جك درجه ده بیومسی لازم اولدیغندن زرع زمانی مملکتك اقلیمنه تابعدر . تخم ایچون بیوك دانه لر انتخاب اولنور وصکره اوزرینه اکیلور . صیره لرك آره سی اراضینك قوتنه کوره ٤ — ٦ پارمق اولملیدر .

قولزا صوك بهارده اکیلدیکی کبی ایلك بهارده ده اکیله بیلیر . زمان حصادی ایی بیلمه لك محصولی تام وقتنده قالدیرمق قولزا زراعتنده الك زیاده دقت ایدیله جك جهتدر . وقتندن اول وصکره حصاد ایدیلور ایسه دانه لرك حاوی اولدیغی یاغك مقداری تناقص ایدر .

ترلانك یشیل رنکی زائل اولهرق فدانلر قیرمزی وصاری یه رنك آلمغه باشلادیغی آنده همان بچملیدر .

حیوانات اهلیه

١

برحیوان نصل بیور ؟ .

چوجقلر ، هیچ بیلیرسکز که حیوانلر تولید ایدرلر . یعنی یاورولارلر . برحیوان ده طبق انسان کبی بر بابا وبر آنانك محصولیدر . هرجوجق آز چوق اناسنه باباسنه بکزه‌دیکی کبی هرحیوانده مطلقا اناسنه باباسنه بکزر .

بو مشابهت یعنی بکزه‌یش یالکز اشکال خارجیه‌سی اعتباریله دکلدر . کوزی قاشی الی ایاغی والده سنه ویاپدرینه بکزه‌دیکی کبی قوتی جثه‌سی دخی انلره بکزر . خسته‌لقلی قوتسز ضعیف اولان ایکی مخلوقدن حاصل اولان یاورولرده خسته‌لقلی ، قوتسز ضعیف اولور .

بو سببدن طولایی ایی دول یتشدرمك ایچون هرشیدن اول دامزلقلر ایی اولملیدر . یاورولر طوغجه یه قدر والده‌لرینك قاریله طوغدقدنصکره برمدت ده سودیله بسلنیر . بونك ایچون کبه وامزکلی اولان حیوانلر غایت ایی بسلنملیدر که یاورولر غدادن محروم قالمسون . بویله یاپیلماز ایسه حیوانلرمزه والده‌سنك سودی کفایت ایتمدیکی جهتله آچ قالان ویا وقتندن اول اکمك وبولاماچ کبی شیلرله بسلنان چوجقلر کبی ، ضعیف وجیلیز قالور .

سوددن کسلدکدنصکره‌ده حیوانلر اپی بسلنمایدر . محتاج اولدیغی غدادن محروم قالیرسه وجودلری سرپیلوب جسامت وقوهٔ طبیعیه‌لرینی بوله‌مازلر. کرك قوتلری وکرك جسامتلری محدودقالور.

وجود حیوان برماکنه‌یه بکزر . ماکنه‌لر بخار قوتی ایله ایشلدیکی کبی ماکنهٔ حیوانیه دخی غداقوتیله ایشلر . غداسی مکمل اولماز ایسه ماکنه‌نك انتظامی بوزیلور. نهایت حرکتدن محروم اولور . حیوانلرك مسکنلری یعنی آخور ، ماندره ، کومس کبی یرلر دخی منتظم اولملیدر .

کونشك ضیا وحرارتی بورالره کیرملی، هوا هرطرفندن سربستجه جریان ایتملیدر . قرانلق، دار، هواسز مسکنده بسلنان حیوانلر برچوق خسته‌لقلره اوغرارلر . نهایت وقتندن اول تلف اولوب کیدرلر .

هر ذی حیات هوا ضیا وحرارته محتاجدر . بوندن بشقه حیوانلر شدتلی هوا جریانه معروض بولندیرلماملی وصغوقك شدتندن محافظه ایدالیدر .

اشبوتفصیلاتدن اکلاشلدیغنه کوره برحیوان دیشی وارکك ایکی جنسك برلشمسندن حاصل اولور . اولجه والده‌سنك قانی وسودیله بسلنور . دها صکره نوعنه، اعضای وجودینك صورت تشکلنه کوره معین ومحدود بعض غدالرله تغدی ایدر . هوا، حرارت، ضیا ایله محافظهٔ حیات ایدر برمخلوقدر .

بناء علیه حیوان یتشدیرمکده اولا دامزلق انتخابی ثانیاً حمل وارضاع زمانلرنده دیشی حیوانك صورت تغذیسنی ثالثاً حیوانك غداسنی رابعاً مسکننی نظر دقته آلمق ایجاب ایدر .

۱ — **دامزلق انتخابی** . — یوقاریدنبری ایضاح ایتدیکمز کبی دوللر دامزلقلرك اوصافنی توارث ایدرلر . ایی جنس حیوان یتشدیرمك ایچون مطلقا ایی جنس دامزلق بولنمق ایجاب ایدر .

فقط اول امرده یتشدیریله جك حیواندن نه صورتله استفاده اولنه جغی یعنی هانکی ایشده قوللانیله جغی اولجه تعیین اولنمليدر . مثلا برلی کوزل قاش یاپلمغه مخصوص تولری غایت اینجه قویون یتشدیرمك ایچون بشقه دامزلق ، انلردن چوق دول آلمق ایچونده ینه بشقه دامزلق انتخابی لازمدر . چیفت سورمك ایچون قوتلی صیغر ویاخود غابت بول سود ویرر اینکلر عینی دامزلقدن حاصل اولماز . خلاصه دوللردن نه صورتله استفاده اولنه جغی اولجه تعیین اولنه‌رق اکا کوره دامزلق بولملیدر .

۲ — **دامزلقلرك تفریقی** . — دامزلق ارکك حیوانلری وجوددن دوشمیه جك ، قوتی ضایع ایتمیه جك صورتده بسلمیدر . بونلرك چوق سمیروب یاغلانمسی مضردر . آنجق ایی بسلنمیوب ضعیف وجیلیز قالمسی دها فنادر .

دامزلق دیشی حیوانلره کلنجه کبه حیوانلر هم کندیلرینی هم یاورولرینی بسلیه جکلرندن بونلرك یملرینه دها زیاده دقت

ایتمك ایجاب ایدر . كبه حیوانلره ویریلان یم زیاده مقدارده مواد مغذیه‌یی حاوی اولمقله برابر حیوانی یاغلاندیره‌جق درجه‌ده اولمامليدر .

زمان جلده هضمسزلق واسهال یاروبه ضرر ویره‌جكندن هضمی زور اولان غدا ویرلمامليدر . كبه حیوانلری سربست براقوب گزدرمك وقصراقلری، وجودلرینی یورمیه‌جق درجه‌ده خفیف ایشلرده قوللانمق ، تولید ایتملرینی یعنی طوغورمه‌لرینی قولایلشدیرر. روزكار التنده ورطوبتلی وصغوق یرلرده براقمق، وترلی ایكن صغوق صو ویرمك، تحملندن زیاده یورمق، شدتله ضرب ایتمك، پك زیاده مضردر.

یاورو والده‌سنك رحمنده بیویه‌رك، تشكلات بدنیه‌سی تمام اولدقده ، رحمك تقلصی یعنی صیقشمه‌سیله خارجه آتیلیر . بو كیفیته تولد دیرلر .

تولید یعنی دوغورمق، هر حیوانده، زیاده آغری وصانجی ایله وقوعبولور. مدت تولید یعنی اغری بلرك ظهورندن یاورونك طوغدیغی زمانه قدر كچمش مدت، هر حیوانده وهر جلده مختلفدر.

تولیددن صكره حیوان زیاده یورغون اولدیغندن یمنه وصوینه دقت ایتملیدر . حیوانك صویی ایلیق اولملی، غدا اوله‌رق قوری

اوت ، طوزلی صوده ایصـلادلمش کپك ودوکلش آرپه ویولاف ویرملیدر.

آغز تعبیر اولنان ایلك سود یاوروولر ایچون الزمدر. یاوروولر ، غدای طبیعیلری اولان سوددن وقتندن اول محروم ایدلمامليدر . یاوروولرك دیشلری کسب قوت ایدوب تازه چایر وسـائره یمکه آلیشدقجه سودك مقدارینی تدریجاً ازالتمق ممکن اولور.

۳ — تغذیه .— (جان بوغازدن کلیر) ضرب مثلی انسانلر حقنده اولدیغی کبی حیوانلر حقنده دخی طوغری بر سوزدر . یعنی جانلی اولان هرمخلوق، اياغنی قلداتمق ایچون بیله، وجودندن بر قوت،بر ماده صرف ایدر . حیوانك نفس آلمسی،استراحت ایتمسی، اویومسی، یاتوب قالقمسی، یوك طاشیمسی، عربه چکمسی، چفت سورمه‌سی، خلاصه هرحرکتی وجودندن صرفیات وقوعنی موجب اولور.

بوصرفیاتی غدا یعنی یم ایله ، یرینه قومق ایجاب ایدر. بر اوکن یمك یمامش اولان انسان نه حاله کلیرسـه حیوانده طبق اویله در . ایی بسلمیـان ، میوه وسـائر آبور جوبور شـیلری معده‌سنه دولدیران انسانلر نصل قوتدن دوشر، ضعیفلر، خسته‌لنور ایسه مناسبتسز شیلر ویریلان حیوانده بویله اولور .

چفت سـورمك،عربه چکمك کبی ایشـلر،حیوانك تحمل

ایده بیله‌جکی درجه‌ده اولدیغی وبوایشلر ایچون وجودندن صرف ایتدیکی قوت غداء ایله یرینه قوندیغی حالده، حیوان ایچون هیچ بر زورلغی موجب اولمدقدن بشقه، جیناستیق مقامنه قائم اوله‌رق، وجودینك قوت بولمسنه بادی اولور. لکن، مثلا طاشیجی مرکبلری، وکرا عربه‌لری بارکیرلری کبی، کونده‌اك آز اون سکز ساعت چالشدیریلور وبعض چفتجیلرده کورلدیکی وجهله، حیوانه ممکن مرتبه آز یم ویرمك کار عد اولنور ایسه، ایشته او زمان زواللی حیوانلرك حاللری یمان اولور. کیتدکجه ضعیفلارلر، وقتندن اول قوتدن دوشرلر. بونلردن حاصل اوله‌جق دوللرده کندیلری کبی حالسز، اقتدارسز اولور. بش، آلتیوز قیه آغیرلغنده اولمسی لازم کلان اوکوزلر ایکیوز اوقه آغرلغنه قدر اینر. آتلر مدللی کبی کوچك قالیر. اینکلر انجق کچی قدر بیور؛ سودلری‌ده اونسبتده آزالیر. قویونلرده اتدن اثر قالمز؛ قیللری قالینلشیر، سرتلشیر.

بویله اولان حیوانلردن استفاده ایدیله‌میه‌جکی شبهه‌سزدر. بونك ایچون حیوانلری ایی بسلمك ایجاب ایدر.

٤ — حیوانلرك مسکنلری. — یوقاریده‌ده سویلنشدك، حیوانلرده انسانلر کبی هوایه، حرارته، ضیایه محتاجدر. ایکی دقیقه نفس آلمدن دورمق، بر انسان ایچون ممکن اولمدیغی کبی، بر حیوان

ایچون ده، ممکن دکلدر. دائما مردار وبوزوق هوالی یرلرده بولنان، اولری ایی هوا وضیا آلمیان انسانلر برچوق خسته لقلره اوغرارلر. حیوانلرده بویله در.

تمیزلك انسان ایچون نه قدر لازم ایسه حیوان ایچون ده او درجه لازمدر. بو اسبابه بناءً آخورلر، ماندره لر، آغیللر، کومسلر روزکاردن محفوظ، کونشه معروض اوللی. کوبره لر قولایلقله قالدیریله بیله جك وطوانه یقین یرلرندن قارشولقلی پنجره لر آچیله رق حیوانلره روزکار دوقونمدن هواسی دکشدیریله جك صورتده یاپلملیدر.

آخور وماندره لرده حیوانلرك پك صیق بولندیرلماملی، باخصوص حمل زمانلرنده قویونلره بربرلریی صیقشدیروب ازمیه جك قدر یر ویرلملیدر. بونلره دقت ایدیلور ایسه حیوانلر برچوق خسته لقلردن محافظه ایدلمش اولور.

٢

آت

آت، حیوانات اهلیه نك الك فائده لیسیدر. صاحبنه قارشو اطاعت ومحبتی، سرعت سیر وحرکتی، قوت وتحملی حسبیله پك اسکی زمانلردنبری آتلردن استفاده ایدلمکده در.

آت، عسکرلکده الك بیوك یاردمجیلرندندر. طوپلر آتلر واسطه سیله چکیلور. مکاری حیواناتی عسکرك یوکنی طاشیر.

سواری بارکیرلری صاحبلریله برابر دشمن قارشوسنده ثبات ایدر. قورشـوندن، کولله‌دن بیلمز. سواریسنک امرینه اطاعتدن بشقه بر شی دوشنمز.

بو مبارك حیواندن ایدیلان استفاده یالکز عسکرلکه منحصر دکلدر. عربه و بینك و چیفت حیوانلرندن هر وقت اسـتفاده ایتمکده‌یز. بوقدر ایشمزه یارایان بو حیوانلری لزومی قدر چوغالتمق جنسلرینی اصلاح ایده‌رك کوزل، اصیل حیوان یتشدیرمك البته فائده‌لیدر.

آت یتشدیرمك ایچون هرشیدن اول حیوانلرك سربستجه کزوب طولاشه‌بیلملری مساعد اوله‌جق درجه‌ده وسعتلی اراضی لازمدر.

بزم مملکتمزك وسعتی، نفوسنه نظراً، زیاده اولدیغندن ممالك عثمانیه آت یتشدیرمکه سائر برچوق مملکتلردن دها مساعددر. دنیانك اك اصیل، اك نجیب، اك کوزل آتلری بزم مملکتمزده یتیشیر. بو جنس حیوانلر سایه‌سنده او درجه ایی اولمیان بارکیرلرمزی دخی اصلاح ایتمك قولایدر.

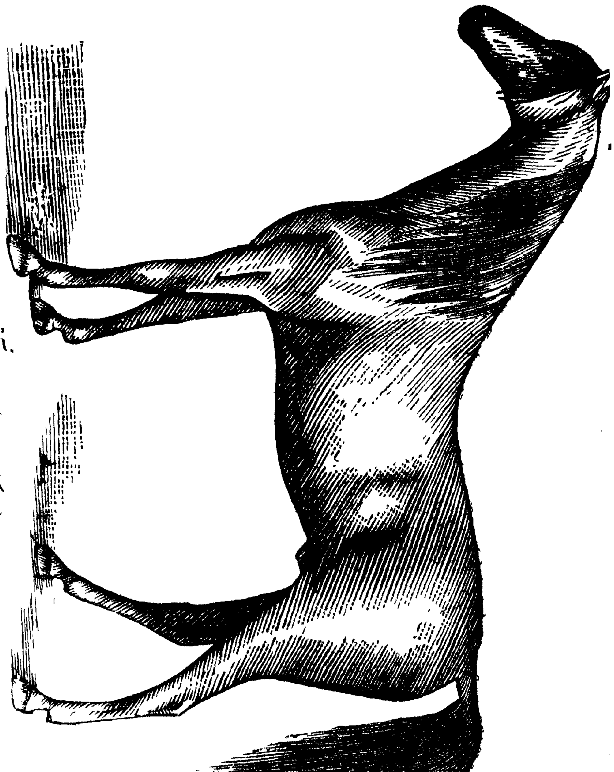
آت انسانك یشایه‌بیله‌جکی همان هر اقلیمده یشار. عربستانك صیجاق چوللرنده آتدن استفاده ایدلدیکی کبی انکلتره‌نك رطوبتلی اقلیمنده و روسـیه‌نك صغوق جهتلرنده دخی آتدن اسـتفاده اولنور. مع مافیه بو حیوان حلقةً صیجاق اقلیملرده یشامغه مستعد اولدیغندن صغوق یرلرده اوصافنه خلل کلیر.

آتك اوصافنه اقليمك تأثيری اولديغی كبی صورت تغذيه‌لرينك دخی تأثيری واردر .

حبوبات، كپك ، يونجه و قوری اوت ايله بسلنان حيوانلر، سربستجه حركت ايتمك شرطيله، كاليله نما بوله‌رق جثه‌جه بيوك وبجاقلری اوزون اولور. صمان، قاووز وتازه اوت كبی فنا علفلرله بسلنورايسه، بجاقلری قيصه‌وجثه‌لری كوچك قالير. حركتسزلك، ضيادن محروميت حيوانلری بوزار.

طايلر اوچ ياشلرنده‌ايكن حفيف ايشلرده قوللانيله‌بيلير. لكن بوحيوانلر بش آلتی‌وبعض جنسلرده يدی‌ياشنه قدر بيودكلرندن، درت بش ياشـلرندن اول آغير ومشقتلی ايشـلرده قوللانمق ايی دكلدر.

قصراقلرده حمل زمانی(٣٣٥ ـ ٣٤٠) كون يعنی ١١ آی‌قدر وارضاع يعنی سود ويرمك زمانی بش آلتی آی قدر دوام ايدر. آتلر برچوق عرقلره يعنی جنسلره آيرلمشدر. اك ايی عرق عرب آتلريدر. عرب آتی عربستانده ظهور ايتمشدر. بو عرقك اك ايی، اك كوزل نمونه‌لری عربستانده بولنور. فقط آناطولی، سوريه وايران طرفلرنده‌كی حيوانات دخی اصلاً عرب عرقنه منسوب اولدقلرندن بونلری كوزل تغـديه ايتمك و قصراقلره عرب آتلری چكمك صورتيله اصلاح ايتمك ممكندر.

(شكل ٢٢) عربي آتي

عرب آتلری یك كوزلدر. بو حیوانلرك باشلری كوچك، آیالری اكلی، كوزلری بیوك وداٸما متحرك، باقیشلری كسكین، برون دلیكلری كنیش، دوداقلری اینجـه، قولاقلری كوچك ومتحرك، بویونلری اوزون، كوكسـلری كنیش، قارنلری دار، صاغریلری اوزون، بجاقلری اینجه، دریلری یموشاق، قویرق وبویلری اوزوندر (شكل ٣٢ صحیفه ٥٥).

انكلیزلر عربستاندن كتیردكلری آیغیرلری یرلی قصراقلرینه چكه‌رك غایت كوزل وعرب آتلرینه معادل حیوان یتشـدیرمكه موفق اولمشلردر.

مجارستانده دخی كرك بینك وكرك عربه ایچون غایت كوزل حیوانلر یتیشیر. بزده، مجار آیغیرلرینی یرلی قصراقلرینه چكمك صورتیله دخی مجار آتلرینه مشابه آت یتشدرمك ممكندر.

بونلردن بشقه آوروپاده غایت بیوك وجثه‌لی بعض انواع دها واردركه بونلر چفتچیلرك ایشـنه وبیوك یوك عربه‌لری چكمكه پك زیاده الویرشـلیدر. بو میانده (فریزون) جنسی الك قوتلی چیفت حیوانی عد اولنور (شكل ٣٣ صحیفه ٥٧).

(شكل ٣٣) : قربون آت

٣

قره صغر

(قره صغر) تسمیه اولنان بقر جنسنك اتندن، سودندن، دریسندن، بوینوزلرندن، طرناقلرندن آیری آیری استفاده ایدلمکده‌در.

بو حیوانلرك ایشه یارامز هیچ بر یری یوقدر. قانندن، باغرساقلرندن، کوبره‌سندن‌ده استفاده اولنور. اوکوز چفتجینك اك غیرتلی یاردمجیسیدر. صاحبی ایله برابر تارلایی زرع ایدر، محصولاتی نقل ایدر.

غلبه‌لك اولان یرلرده بو حیوانلرك سودلرینی صرف ایتمك ممکن اولدیغندن بیوك شهر جوارنده سود صاتمق صورتیله استفاده اولنور. بیوك شهرلره اوزاق اولان یرلرده ایسه سودلرندن یاغ و پینر اعمال ایتمك وحیوانلری سمیردوب صاتمقله کار ایدیلمور.

زراعت ایچون بو حیوانلرك کوبره‌سی الزم اولدیغندن هر چفتجی مطلقا بر ایکی صغر بسلمکه بو سببله‌ده مجبوردر.

صغرلر رطوبتی آز ومرعاسی چوق محللردن حظ ایدر. بو جهتله ممالك عثمانیه‌نك هرطرفی بو حیوانلر ایچون مناسبدر.

قره صغر حیواناتنه یاشلرینه کوره بوزاغی، طانه، طوسون وجنسلرینه کوره اوکوز، اینك وبوغا دیرلر. هنوز تولد ایدن

حیوانه بوزاغی وسوددن کسلدیکی زماندن بربچق یاشنه قدر دانه، بربچق یاشندن ایکی یاشنه قدر اولان، ارکك حیوانلره طوسون، دیشی صغرلره اینك، بورلمش ارکك حیوانلره اوکوز بورلمامش اولانلره بوغا تسمیه اولنور .

اینکلر ۳ یاشندن ۱۲ یاشلرینه قدر زیاده سود ویروب اویاشدن صکره سودی آزالیر. اونایکی نهایت اوندرت یاشندن صکره اینکلری محافظه ایتمیوب الدن چیقارملیدر .

اینکلر، بر بچق، ایکی یاشلرنده دامزلق اتخاذ اولنه بیلیر . زمان حمل طقوز آی قدردر . یاورو ارکك ایسه حمل زمانی آکثریا بر هفته اون کون قدر زیاده اولور .

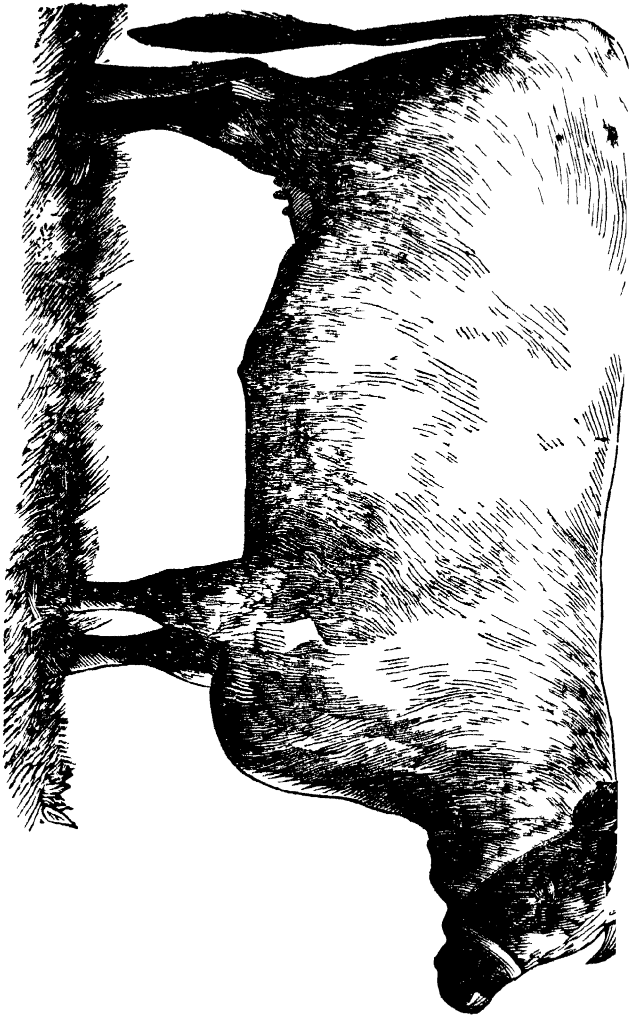
ممالك عثمانیه بو حیوانلرك تکثرینه پك مساعددر. غدالرینه دقت اولندیغی حالده بزده‌ده درهام صغرلری هولانده اینکلری کبی اتلی، سودلی حیوانلر یتشدرمك ممکندر .

بزده بر اینکدن کونده یدی سکز اوقه‌دن زیاده سود المق ممکن دکلدر. حالبوکه هولانده اینکاری کونده ۳۰ قیه‌دن زیاده سود ویرر. (شکل ۳۵ صحیفه ٦۰)

یرلی صغرلری انجـق ۲۰۰ ایکیوز اللی قیه اولدیغی حالده انکلتره نك درهام صغرلری (شکل ۳٦ صحیفه ٦۱) ٦۰۰ ـ ۷۰۰ قیه ثقلتنده در .

(شكل ٣٥) هولانده اينكى

(شكل ٣٦) دورهام اسكي

همت وقت اولنورسه بزده ده بویله جنس حیوانلر یتیشه بیلیر.
بزده الك ایی صغرلر روم ایلیده سلانیك و مناستر حوالیسنده بولنان و (سلوس) تسمیه اولنان جنس ایله خداوندکار ولایتی داخلنده وباخصوص قره سی وکوتاهیه حوالیسنده یتشن حیوانلر وسوریه صغرلریدر.
بو حیوانلرایله برلشدیریله رك اجناس سائره نك دخی بر درجه یه قدر اصلاحی ممکندر.
فقط هرحالده حیوانلرك ایی بسلنمسی ایجاب ایدر. صغرلری یازین مرعالرده بسلمك دها آز مصرفی موجب اوله جغندن بو جهت مناسب ایسه ده هرحالده قیش ایچون قوری یونجه وشالغام وپانجار کبی مواد تدارك ایتملی ویازین دخی اغللرده کفایت درجه ده یم ویرمك لزومی اونودلمامليدر.
قره صغر حیواناتی سوریه وعربستان وعراق جهتلرنده بتون سنه بورالرده یدی سکز آی دها صوئوق یرلرده انجق بش التی آی رعی اولنه بیلیر.
حیوانلری مرعاده باشی بوش براقیوب اوزونجه بر ایپله برمحله چاقق هم مرعادن لایقیله استفاده یی هم ده اینکلرك صاغلمسنی تسهیل ایدر. یاغی النمش یاءوق، سیسام وقولزا تخملری، باخصوص صاغمال اینکلر ایچون، پك موافق غدادر. بونلره براز طوز ویریلور ایسه سودلری لذتلی اولور.
صغر یتشدرمکده دامزلق انتخابی الك مهم بر مسئله در.

اول امرده یتشدیریله‌جك حیوانك نه ایشده استخدام اوله‌جغنی تعیین ایتمك اقتضا ایدر.

زیاده سود ویرن حیوانلرك وجودلری‌نارین یاپیلی ،باشلری کوچك، بوینوزلری کوچك وپارلاق،بویونلری‌اوزون، قولاقلری اینجه، قرنلری‌بیوك، صاغریلری کنیش، قویرقلری‌اینجه، دریلری یموشاق آرقه آیاقلری آچیق، ممه‌لری کنیش وآرقه‌یه طوغری میللی اولوب صاغلدقدنصکره غایت یموشاق اولور. حیوانك بوکرندن فارنی استقامتنجه امتداد ایدن طمارلری بیوك اوله‌رق درینك‌اوستندن فرق اولنور.تویلری پارلاق اولور. سودایچکی یتشدیرمك ایچون بویله اوصافی حائز دامزلق‌اراتملیدر.

سمیرمکه الویرشلی اولان حیوانلرك‌ایسه، ات طوتمدیغی ایچون فائده‌سز عد اولنان،باشی وایاقلری ممکن مرتبه کوچك وجودی بیوك ومدور وچفت حیوانلرینك کوکسلری کنیش ودرین،ایاقلری قالین،دیزقپاقلری صاغلم واکلی،دریلری سرت اولملیدر.

٤

قویون

زراعته قابل اولان اراضینك برقسمی زرع ایدیله‌میان محللر قویون یتشدرمك ایچون پك مساعددر. قویونلرك غداسی

برقاچ شیئه منحصر اولمیوب سائر حیوانلرك یمدکلری برچوق ماده‌لر بو حیوانلر ایچون موافق غدا اولدیغندن قویون یتشدرلدیکی صورتده مواد غدائیه‌یی حاوی کرك مزروع وکرك خدایی نابت بالجمله نباتاتدن واکینلر بچلدکدنصکره تارلالرده قالان بقایادن استفاده اولنور.

بو حیوانلرك اتلرندن، یوکلرندن، دریلرندن، سودلرندن استفاده اولنور. دیشی قویونلر اون سنه قدر محصول ویرر ایسه‌ده یدی سنه‌دن صکره حاصلات ازالمغه باشلادیغندن التی یدی یاشلرندن صکره سمیرتوب صاتمق دها کارلیدر.

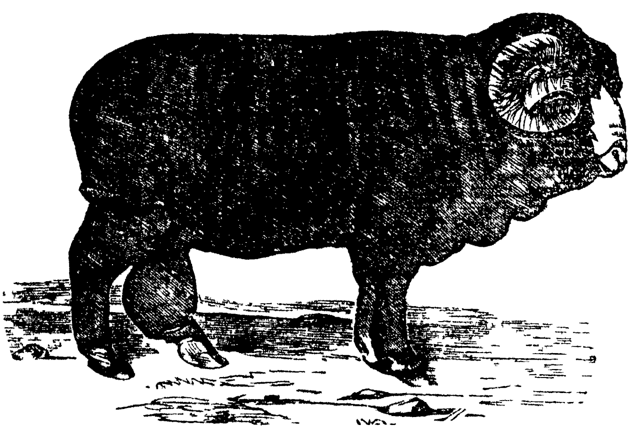
قویونلرك مدت حملی بش آیدر. ایکی سنه‌ده دور نماسنی تکمیل ایدر.

ممالك عثمانیه‌ده بولنان قویونلر قره‌مان، داغلیج وقویرجق اسمیله برقاچ نوعه آیریلور. قره‌مان قویونلری آناطولینك اکثر جهتلرنده بولنوب قویروقلری اکلی وبجاقلری یوکسکدر. بعض اجناسنده قطعیاً بوینوز یوقدر بعض جنسلرده ایسه یالکز ارککلرنده بوینوز بولنور. قره‌مان قویونلری پك چابق یاغلنور. اکثر انواعی بر، بعض نوعلری ایکی، نادراً اوچ یاورو طوغورر.

داغلیجك قویروغی وجثه‌سی قره‌ماندن دها کوچك ایسه‌ده اتی دها لذتلیدر.

قیویرجق قویونلری اتلرینك لذتیله معروف اولوب ایاقلری

اوزون، بوینوزلری بیوك، كودەلری مدور، بورونلری اوزوندر.
علی الاكثر بر یاورو طوغورورلر. بزده ثوبون جنسی بر درجەیه
قدر اوصاف اصلیەسنی محافظه ایدەبیلمشدر . انجق اوروپاده
(مرینوس) (شكل ٣٦) تسمیه اولنان وبر چوق انواعه آیریلان
غایت اینجه تویلی قویونلر ایله انكلیزلرك بیوك جثەلی وچوق اتلی
(سوددون) قویونلرینه مماثل حیوانلر بزده هنوز یتشدیریلەمامشدر.
یرلی قویونلردن آلنان یوكك بهر قیەسی درت بش غروش
ایتدیكی حالده مرینوس یوكلری اون بش بكرمی غروشه صاتیلور.
وبر قویوندن سنوی ایكی ایكی بچوق قیه یوك النەرق یالكز
یوكندن قرق غروش قدر استفاده اولنور.

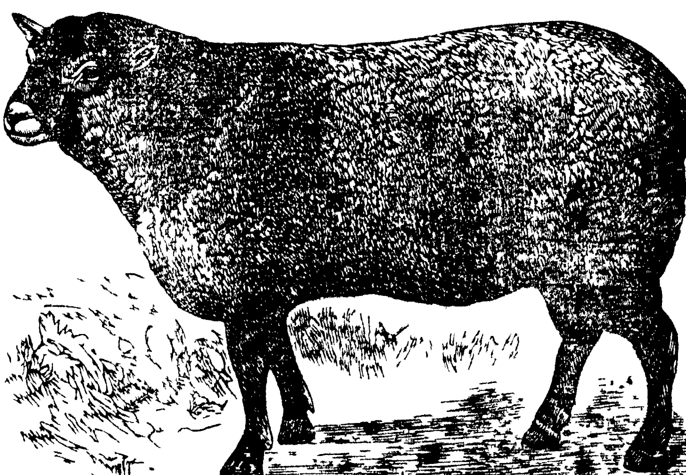
(شكل ٣٦) مرینوس قویوننك نعزتی جنسی

(سوددون) قویونلری ایسه کمیکلری کوچك اولوب غایت انلیدر. برقویون ایکی یوز اوقه قدر کلیر. (شکل ٣٧)

یرلی قویونلرینی مرینوس وسوددون قوچلریله براشدرمك صورتیله بزده‌ده بویله قویون یتشدرمك ممکندر.

یرلی قویونلر بر بجق یاشنده دامزلق اتخاذ اوله‌بیلور.

قوچ قاتمی ایکی صورتده اولور. یعنی قوچلر یاپتون سنه ویاخود قوچ قاتمی زماننده دیشی قویونلرله برابر بولندیریلور. یاخود قوچلر آیریجه بر محلده محافظه اولنه‌رق، دیشی قویونلر

(شکل ٢٧) سوددون جنسی

برر برر يانه كوتيريلور. قوچ قاتمى زمانك ٢٥ ـ ٣٠ كوندن زياده اوزاماماسى لازمدر.

برنجى اصولده ٣٠ ديشى قويون ايچون وايكنجى اصولده ٧٠ ديشى قويون ايچون بر قوچ كفايت ايدر.

قوچ قاتمى بناء عليه توليد وقتى چفتجينك ارزوسنه وموقعك استعدادينه كوره تعيين اولنور. بعضاً توليد زمانى كانون ثانى وشباط يعنى قيش اورته‌سنه تصادف ايتمك ايچون اغستوسده قوچ قاتيلور.

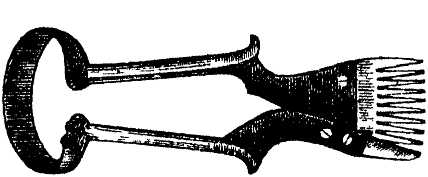
آغيلارى محافظه‌لى ومنتظم اولان وكفايت درجه‌ده قورى اوت وسائر غدا بولنان يرلرده بو اصول پك موافقدر. چونكه بو زمانلرده قويونلر آغيللرده بولنه‌جغندن يكى طوغان ياورولر نظارت التنده بولنور. وقويونلرك مرعايه چيقه‌جغى زمانه قدر هوانك تأثيريله تحمل ايده‌بيله‌جك درجه‌ده كسب قوت ايدر. ايلك بهارده يتشمش قوزيلر دكر فيئاتيله صاتيله‌رق استفاده اولنور. فقط آغيللرك محافظه‌لى اولمسى هواسنك صيق صيق دكشديرلمسى وحرارتى ١٢ ـ ١٥ درجه آره‌سنده بولنديرلمسى لازمدر.

آغيللرده هر قويون ايچون الك آز بربچق ارشون مربعى ير بولنمليدر. پك دار اولورسه حيوانلر بربرينى صيقشديره‌رق سقط وقوعبولور. برده توليد زمانى ياقلاشان قويونلرى ديكرلرندن آييروب آيريجه بريره قويملى وتوليددن صكره بر ايكى كون

بوراده محافظه ایتمليدر . قوزیلر تولدلرندن ایکی کون صکره والده‌لریله برابر مرعایه کوندریله‌بیلور.

١٥ـ٢٠ کونلك قوزیلردوکلمش بولاف واوت ییه‌بیله‌جکلرندن قویونلردن آیریله‌رق آیریجه رعی ایدلملی وفقط صباح اقشام سود ایمك ایچون والده‌لرینك یاننه صالیویرلملیدر. قوزیلر ١ ـ ٢ آیلق ایکن بوریلور. بوریلان حیوانلر اوچ درت کونده شفایاب اولور.

قویونلرك حاصلاتندن الك مهمی یوکدر. برقویون ییلده ایکی قیه‌یه یقین یوك ویرر . بونك جنسی ایی اولورسه ١٥ ـ ٢٠ غروشه قدر صاتیلور . قویونلر قرقلمدن اوچ کون اول ایچه ییقانملیدر. بزده قرقمق ایچون قوللانیلان مقراصلر ایی دکلدر . بونلر اکثریا دری‌یی‌ده کسر. کسیلان یردن تکرار یوك چیقمز: بوجهتله هم حیوانه ازیت ایدلمش، هم‌ده حاصلات ازالتلمش اولور. بونك ایچون بربرلرك صاچ کسمکه مخصوص قوللاندقلری آلته مشابه اولوب رسمی درج اولنان (شکل ٣٨) قرقه مقراصنی قوللانملیدر .

(شکل ٣٨) قیرقه مقراصی

٥

كومس حيواناتى

طاووق وهندى وقاز يتشديرمك يرينه كوره خيلى كارلى بر مشغوليتدر. بو حيوانلر زراعت ايچون مضر اولان حشراتى وكندى كندينه بيتن اوتلرك تخملرينى ييرلر. طوزلى، طوپراقلى هيچ بر ايشه يارهميه‌جق حبوبات قرنتيلرى وحرمان بقاياسى ايله تعيش ايدرلر. مصرفلرى بالنسبه آز اولديغى حالده يومورطه‌لرندن اتلرندن ويعضيلرينك تويلرندن استفاده اولنور.

١ — **طاووق.** — طاووقلرك يومورطه‌سندن واتندن استفاده اولنور. بر طاووق سنه‌ده ١٠٠ - ١٨٠ يومورطه ويرر. اك زياده يومورطلدقلرى زمان ٢ - ٣ ياشلرى آره‌سيدر.

خاشلانمش ايصيرغان وسائر قيزديريجى شيلر يدرمك صورتيله يومورطه حاصلاتنى تزييد ايتمك ممكندر. اوچ هفته ظرفنده طاووقلر يومورطه‌دن چيقار. جيو جيولره يكرمى درت ساعت هيچ بر شى ويرماملیدر. ايلك كونلرى غايت اينجه دوكلمش اوب يومورطه وبر قاچ كون صكره خاشلانمش دارى ويريلور. كومسلر غايت تميز وهوادار اولملى وصيق صيق بدانه ايدلمليدر.

اوروپاده پليچ چيقارمق ايچون مخصوص فرونلر ايجاد ايدلديكندن قولوجقه طاووغه احتياج قالمامشدر.

٢ — هندی . — هندی و مصر طاووغی تسمیه اولنان حیوانك اتی غایت لذیذ و مقبولدر. بونلر سنده انجق ٤٠ ـ ٥٠ یمورطه حاصل ایتدکلرندن منحصراً اتندن استفاده ایچون یتشدیریلور. دیشی هندی سنه‌ده اوچ دفعه ١٥ ـ ٢٠ یمورطه یمورطلایه‌رق بعده قولوجقه اولور. قولوجقه‌نك التنه قونه‌جق یمورطه‌لر آیلقدن زیاده اولمامليدر.

تقریباً برآی ظرفنده جیو جیو چیقارر.

هندی جیو جیولری هوانك تحولندن پك چابوق متأثر اولورلر. بو جهتله بو حیوانلره زیاده اهتمام ودقت کوستهمك لازمدر. هندی پالازلری ایکی آیلق ایکن ایبکلری چیقمغه باشلار. بو اثناده حیوانلر هردرلو خسته‌لغه مساعد بولنور. دقت ایدلمزسه اکثریسی تلف اولور کیدر. طاووقلره ویریلان یم هندیلره ویریله بیلور.

٣ — قاز . — قازك اتندن توینددن وحملرندن استفاده اولنور.

دیشی قازلر ییلده ایکی دفعه ایلول وکانون ثانیده ١٢ ـ ٢٠ یمورطه یمورطلایه‌رق قولوجقه‌یه یاتار و ٢١ کون مرورنده جیو جیو چیقارر. جیو جیولره بر کون قدر بر شی ویرمامليدر. بعده زیاده پیشمش اوب یمورطه، اکمك اوفاغی وتازه ایصرغان

راغی وکپك مخلوطی ایله بسلنور . بش آلتی کونلك یاورولر
لده‌لریله سربست کزه‌بیلورلر. یدی سکز هفته‌لق پالازلر ارتق
ه‌لرینك معاونتنه محتاج دکلدر. بهرحیوان ایچون کونده قرق
اللی درهم آرپه ویا مصربغدایی ویرلمك ویاخود سورلمش
چایرلرده رعی ایدلمك صورتیله بسلنور . قاز تسمینه
سمیرتمکه پك مساعددر. بسی‌یه قونمش بر قاز برآی ظرفنده
ـ ٦ قیه اغرلشور.

مارت ، تموز وایلولده قازلرك کوکسلرنده توبلر بولنور.
مدت صکره یرینه تکرار توی کلیر. قوش‌تویی نامیله صاتیلان
وبلر علی‌الاکثر قاز توییدر . بر اوقه توی ۳۰ ـ ۳۵ غروش
سر ایدر.

٢ — هندی . — هندی و مصر طاووغی تسمیه اولنان حیوانك اتی غایت لذیذ و مقبولدر. بونلر سنه‌ده انجق ٤٠ ـ ٥٠ یومورطه حاصل ایتدکلرندن منحصراً اتندن استفاده ایچون یتشدیریلور. دیشی هندی سنه‌ده اوچ دفعه ١٥ ـ ٢٠ یومورطه یومورطلایه‌رق بعده قولوجقه اولور. قولوجقه‌نك التنه قونه‌جق یومورطه‌لر آیلقدن زیاده اولمامليدر.

تقریباً بر آی ظرفنده جیو جیو چیقارر.

هندی جیو جیولری هوانك تحولندن پك چابوق متأثر اولورلر. بو جهتله بو حیوانلره زیاده اهتمام و دقت کوسترمك لازمدر. هندی پالازلری ایکی آیلق ایکن ایبکلری چیقمغه باشلار. بو اثناده حیوانلر هردرلو خسته‌لغه مساعد بولنور. دقت ایدلمزسه اکثریسی تلف اولور کیدر. طاووقلره ویریلان یم هندیلره ویریله‌بیلور.

٣ — قاز . — قازك اتندن توینده‌ن و طحلرندن استفاده اولنور.

دیشی قازلر ییلده ایکی دفعه ایلول و کانون ثانیده ١٢ ـ ٢٠ یومورطه یومورطلیه‌رق قولوجقه‌یه یاتار و ٢١ کون مرورنده جیو جیو چیقارر. جیو جیولره بر کون قدر بر شی ویرمامليدر. بعده زیاده بیشمش اوب یومورطه، اکمك اوفاغی و تازه ایصرغان

راغی وکپك مخلوطی ایله بسلنور . بش آلتی کونلك یاورولر
لده‌لریله سربست کزه‌بیلورلر. یدی سکز هفته‌لق پالازلر ارتق
ه‌لرینك معاونتنه محتاج دکلدر. بهرحیوان ایچون کونده قرق
التی درهم آرپه ویا مصربغدایی ویرلمك ویاخود سورلمش
چایرلرده رعی ایدلمك صورتیله بسلنور . قاز تسمینه
ه‌ییرتمکه پك مساعددر. بسی‌یه قونمش بر قاز برآی ظرفنده
- ٦ قیه اغرلشور.

مارت ، تموز وایلولده قازلرك کوکسلرنده توبلر بولنور.
مدت صکره برینه تکرار توی کلیر. قوش‌توبی نامیله صاتیلان
یلر علی‌الاکثر قاز توییدر . بر اوقه توی ۳۰ - ۳۵ غروش
در ایدر.